

Na osnovu člana 16. stav 4. Zakona o Vladi Zeničko-dobojskog kantona –Prečišćeni tekst (“Službene novine Zeničko-dobojskog kantona”, broj: 7/10), Vlada Zeničko-dobojskog kantona na 61. sjednici, održanoj 30.06.2016. godine, d o n o s i

ZAKLJUČAK

I.

Prihvata se Evaluacija Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godina.

II.

Evaluacija iz tačke I upućuje se u dalju skupštinsku proceduru.

III.

Zaključak stupa na snagu danom donošenja.

Broj: 02-_____/16.

Datum, 30.06.2016. godine

Z e n i c a

PREMIJER

Miralem Galijašević

DOSTAVLJENO:

1x Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,

1x Stručna služba Skupštine,

1x a/a.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport

**Evaluacija Strategije omladinske politike na području
Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godina**

Zenica, juni 2016. godine

Uvod

Strategijom omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godina je utvrđeno da su za realizaciju Strategije odgovorni: Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport; Ministarstvo za pravosuđe i upravu; Ministarstvo unutrašnjih poslova; Ministarstvo za privredu; Ministarstvo zdravstva; Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti; Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice; Ministarstvo finansija; Ministarstvo za prostorno uređenje, promet i komunikacije i zaštitu okoline; Pedagoški zavod, JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, Kantonalni zavod za javno zdravstvo, sve općine na području Kantona i nevladine organizacije koje u skladu sa Zakonom o udruženjima i fondacijama vrše javna ovlaštenja (Sportski savez Zeničko-dobojskog kanton, granski sportski savezi, općinski sportski savezi, društva pedagoga tjelesnog i zdravstvenog odgoja).

Svi navedeni subjekti su bili zaduženi da u svojim godišnjim programima rada ugrade elemente *Strategije omladinske politike* koji su u njihovoj nadležnosti. Također, su *Strategijom* bili zaduženi da u budžetima svake godine planiraju sredstva za realizaciju predviđenih zadataka. Organizacije civilnog društva svojim programima su identificirane kao subjekti koji mogu implementirati dijelove *Strategije*. *Strategijom* je planirano, kroz saradnju i partnerstvo, aktivno uključenje nevladinih organizacija u implementaciju *Strategije*.

U Strategiji je utvrđeno da će Monitoring tim Skupštini Zeničko-dobojskog kantona podnijeti 2012. i 2014. godine Izvještaj o stepenu realizacije *Strategije*.

Prva evaluacija *Strategije* izvršena je u 2012. godini, i obuhvaćena su područja: obrazovanja, zapošljavanja i privrede, socijalne politike, zdravstvene zaštite, aktivnoga sudjelovanja mladih u društvu, izgradnje civilnoga društva i volonterskoga rada, kulture mladih, te mobilnosti, informiranja i savjetovanja.

Skupština Zeničko-dobojskog kantona je, razmatrajući prvi izvještaj, donijela Zaključak da se formira novi Monitoring tim kojeg će, pored predstavnika kantonalnih ministarstava, činiti i tadašnji saziv Komisije za mlade Skupštine Zeničko-dobojskog kantona, što je Vlada Kantona Rješenjem broj: 02-34-21561/13., od 11.10.2013. godine i učinila, te je imenovan Monitoring tim u sljedećem sastavu:

1. Senaid Begić, predstavnik Komisije za mlade Skupštine Zeničko-dobojskog kantona,
2. Jasmin Imamović, predstavnik Komisije za mlade Skupštine Zeničko-dobojskog kantona,
3. Meldina Ugarak, predstavnik Komisije za mlade Skupštine Zeničko-dobojskog kantona,
4. Mirza Ganić, predstavnik Komisije za mlade Skupštine Zeničko-dobojskog kantona,
5. Almir Avdić, predstavnik Komisije za mlade Skupštine Zeničko-dobojskog kantona,
6. Indira Heganović, predstavnik Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport,
7. Nermina Ekinović, predstavnik Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice,
8. Nedžib Smajlović, predstavnik Ministarstva unutrašnjih poslova,
9. Melih Karan, predstavnik Ministarstva za pravosuđe i upravu,
10. Mersiha Kaknjo-Sinanović, predstavnik Ministarstva finansija,
11. Indira Mundžić, predstavnik Ministarstva zdravstva,
12. Nevzeta Rezaković, predstavnik Pedagoškog zavoda Zenica,
13. Sedin Habibović, predstavnik Kantonalnog zavoda za borbu protiv bolesti ovisnosti,

14. Harun Kahvedžić, predstavnik JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona,
15. Bogdan Kolar, predstavnik Sportskog saveza Zeničko-dobojskog kantona.

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je u 2014. godini, odgovarajući na zastupničko pitanje jednog od članova Monitoring tima, istog informirala o obavezi izrade Evaluacije Strategije. Također je i u toku 2015. godine, u više navrata, članove Monitoring tima, odnosno, članove 6. saziva Komisije za mlade, obavještavalo i urgiralo za postupanje po programu rada Vlade i Skupštine, odnosno o obavezi izrade Evaluacije Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godina, o čemu su informirani predsjedavajuća Skupštine i premijer Kantona.

S obzirom na to da u 2015. godini nije došlo do aktiviranja Monitoring tima, a obaveza izrade Evaluacije je prenesena u 2016. godinu, Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je pristupilo izradi Evaluacije.

Evaluacija Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godina je strukturirana na način da su u prvom dijelu po oblastima navedeni postavljeni ciljevi u Strategiji i data ocjena stepena realizacije ciljeva; u drugom dijelu su navedene zadate mjere po oblastima i aktivnosti koje su poduzete za realizaciju navedenih mjera. U drugom dijelu se navodi i stepen realizacije postavljenih mjera. Treći, završni dio, sadrži zaključke sa generalnim ocjenama stepena realizacije Strategije, odnosno, njene Evaluacije.

1. CILJEVI STRATEGIJE OMLADINSKE POLITIKE

1.1. Obrazovanje i nauka

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Nastavak implementacije sistema devetogodišnjeg obrazovanja	<i>Implementacija devetogodišnjeg obrazovanja vrši se kontinuirano. Na području Zeničko-dobojskog kantona kontinuirano se prate nastavni programi i realizacija nastave u devetogodišnjoj osnovnoj školi, a u saradnji sa Federalnim ministarstvom obrazovanja i nauke vrši se evaluacija i po potrebi revidiranje nastavnih programa. U redovnim osnovnim školama primjenjuju se sljedeći nastavni planovi i okvirni programi koji su doneseni sukcesivno po razredima (I-III razred 2004. i revizija NPiOP od I-III razreda 2010.; IV razred 2007.; V razred 2008.; VI razred 2009.; VII razred 2010.; VIII i IX razred 2012. godine).</i> Nastavni planovi i okvirni programi urađeni su u skladu sa Okvirnim nastavnim planom i programom za Federaciju Bosne i Hercegovine, prate Konceptiju devetogodišnje osnovne škole i u svom sadržaju obuhvataju Zajedničko jezgro nastavnih planova i programa koje se primjenjuje na području cijele Bosne i Hercegovine. Svi nastavni planovi i okvirni programi su urađeni na jezicima konstitutivnih naroda (bosanski, hrvatski i srpski jezik). Evaluacija nastavnih planova i okvirnih programa za prva tri razreda je urađena 2010. godine. Od 2010. godine do 2012. godine sukcesivno su se donosili nastavni planovi i okvirni programi za VII, VIII i IX razred osnovne škole, nastavni planovi i okvirni programi za nastavu turskog jezika kao drugog stranog jezika, nastavni plan i okvirni program za nastavni predmet Građansko obrazovanje u IX razredu. Za realizaciju izborne nastave u osnovnoj školi primjenjuju se nastavni planovi i okvirni programi iz nastavnih predmeta Islamska vjeronauka, Katolički vjeronauk i Pravoslavna vjeronauka, te od školske 2012/2013. godine i Nastavni plan i okvirni program za predmet Kultura i zajednica od I do IX razreda koji je donijelo Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona kao alternativni predmet predmetima Islamska vjeronauka, Katolički vjeronauk i Pravoslavna vjeronauka. U periodu od 2013. godine do 2015. godine na području Zeničko-dobojskog kantona realiziran je projekat "Implementacija definiranih ishoda učenja u jezičko-komunikacijskom području u Zeničko-dobojskom

	kantonu". Jedan od strateških ciljeva ovog projekta bio je i evaluacija postojećeg Nastavnog plana i okvira programa iz b/h/s jezika i književnosti i izrada novog nastavnog plana i programa koji podržava definirane ishode učenja iz dokumenta Zajednička jezgra nastavnih planova i programa za bosanski, hrvatski i srpski jezik definirana na ishodima učenja koji je donijela Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje 2013. godine. Evaluacija je provedena u 61 osnovnoj školi na području Zeničko-dobojskog kantona, a na osnovu prikupljenih podataka pristupilo se izradi inoviranog Nastavnog plana i okvira programa iz b/h/s jezika i književnosti od I do IX razreda osnovne škole. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona i Pedagoški zavod u potpunosti podržavaju sve aktivnosti Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje BiH i paralelno sa donošenjem strateških dokumenata na državnom nivou rade na inoviranju nastavnih planova i okvira programa na kantonalnom nivou. U JU Škola za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju Zenica i specijalnim odjeljenjima pri redovnim osnovnim školama, nastavni proces se, od školske 2014/2015. godine, realizira prema <i>Nastavnom planu i okvirnom programu za devetogodišnju osnovnu školu za učenike sa lakom mentalnom retardacijom</i>, koji je donesen od strane Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport Zeničko-dobojskog kantona 2014. godine. Navedeni nastavni plan i program se primjenjuje sukcesivno, tj. do sada imamo drugu generaciju učenika koji prate nastavu po navedenom nastavnom planu i okvirnom programu. Paralelno se za učenike od III do IX razreda u ovoj školi/odjeljenjima primjenjuje i Nastavni plan i program za osnovnu specijalnu školu (osmogodišnja škola).
Osiguranje tehničkih i stručnih uslova za sistem osnovnog obrazovanja	Kroz redovna budžetska izdvajanja za materijalne troškove škola, kroz kapitalna ulaganja i iz drugih izvora nastoji se osigurati bolja tehnička podrška osnovnom obrazovanju. Stručna zastupljenosti nastave u potpunosti je osigurana u razrednoj nastavi i većini nastavnih predmeta u predmetnoj nastavi. Stručnost nastavnika se kontinuirano povećava kroz razne oblike stručnog usavršavanja.
Promovirati sistem obrazovanja odraslih, naročito romske populacije	Donesen je Zakon o obrazovanju odraslih kao jedan od ključnih dokumenata koji treba da promovira i podržava obrazovanje odraslih. Odredbama navedenog zakona propisano je da je osnovno

	obrazovanje odraslih besplatno, a da Kanton može finasirati i srednjoškolsko obrazovanje odraslih, ali za lica koja imaju samo završenu osnovnu školu. Kroz ove odredbe nastojalo se pružiti društvena podrška licima iz socijalno ugroženih i marginaliziranih skupina, uključujući i romsku populaciju, da steknu školsku spremu koja će im omogućiti veću konkurentnost na tržištu rada. Kroz saradnju sa nevladinim sektorom nastoji se, i u velikoj mjeri uspijeva, promovirati potreba sticanja obrazovanja te omogućava licima koja su iz bilo kojih razloga napustili osnovnu školu da je završe.
Osigurati uvjete da se mladi u Zeničko-dobojskom kantonu na razini srednjeg obrazovanja školuju za zanimanja za koja postoji potreba na tržištu rada kako u Kantonu, tako i u BiH i zemljama EU	Svake školske godine, Ministarstvo u saradnji sa općinama na području Kantona vrši konsultacije o usklađenosti zanimanja u postojećim srednjih školama sa njihovog područja sa potrebama lokalnog tržišta. Ministarstvo je do sada na inicijative lokalne zajednice usklađivalo nastavne planove i programe srednjih škola sa potrebama lokalnog tržišta.
Razviti sistem profesionalnog usmjeravanja učenika već od osnovne škole	U okviru časova odjeljenske zajednice i kroz rad pedagoga u školama nastoji se radi se na profesionalnom usmjeravanju učenika. Također, obrazovne vlasti Zeničko-dobojskog kantona su uključene u aktivnosti Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje i radili su na definiranju ishoda učenja za kroskurikularnog i međupredmetno područje u okviru koga imamo i karijernu orijentaciju.
Osigurati kontinuirano profesionalno usavršavanje postojećeg nastavnog i rukovodećeg osoblja, nadgledanje rada školskih ustanova, te upotrebu novih nastavnih metoda u nastavi	Profesionalno usavršavanje nastavnika je kontinuiran proces koji se odvija putem individualnog stručnog usavršavanja, kao i kroz razne vidove kolektivnog stručnog usavršavanja. U skladu sa podzakonskim aktima svo stručno osoblje u školama (nastavnici, stručni saradnici i direktori) u skladu sa GPR-om škole obrađuju stručne teme, izvode i prisustvuju oglednim satima, provode istraživanja, prisustvuju seminarima/radionicama koje redovno organizira Pedagoški zavod u januaru i avgustu, kao i seminarima/radionicama koje organiziraju domaće i međunarodne organizacije u okviru projekata za čiju su implementaciju dobile saglasnost Ministarstva. U periodu januar 2010. do decembra 2014. godine raznim vidovima obuke koje je organizirao Pedagoški zavod obuhvaćeno je oko 10.714 osoba.
Stimulirati poslodavce na aktivnu saradnju sa školama i fakultetima	Poslodavci su informirani o profilu kadrova koji se obrazuju u srednjim školama i na fakultetima Univerziteta u Zenici. Donošenjem Zakona o obrazovanju odraslih nastojalo se, između ostalog, inicirati tješnje povezivanje tržišta rada sa obrazovanjem, te je u tom smislu u Zakonu data

	uloga komorama i udruženima poslodavaca u kreiranju nastavnih programa, realizaciji praktične nastave i veće mogućnosti u odlučivanju o zvanjima i zanimanjima za koja će se školovati.
Osigurati priznanje praktične nastave i stažiranja uz studiranje kao djelimično radno iskustvo	Modaliteti realizacije ovog cilja su razmatrani na Univerzitetu u Zenici i Ministarstvu za obrazovanje, ali nisu realizirani
U nastavne planove i programe škola uvesti mogućnosti za pomoć i podršku mladima kroz programe podrške za profesionalnu orijentaciju mladih	U okviru časova odjeljske zajednice realiziraju se određene teme profesionalne orijentacije, a stručni saradnici u školama u okviru svojih poslova rade na profesionalnoj orijentaciji učenika.
Jačati saradnju u obrazovnom sistemu između srednjih škola i univerziteta	Podstiču se škole da u okviru svojih redovnih nastavnih i vannastavnih aktivnosti organiziraju upoznavanje sa vrstama fakulteta i studijskih odsjeka na Univerzitetu u Zenici. Također, ustaljena je praksa da pojedini fakulteti iz Zenice, ali i šireg okruženja, organiziraju promocije svojih studijskih odsjeka i uslova studiranja kako bi privukli učenike da upisuju te fakultete. UNZE im Dan otvorenih vrata.
Povećati upis u visoko obrazovanje na razinu regionalnog prosjeka od barem 32 %	Radi povećanja broja studenata na Univerzitetu u Zenici, Vlada Kantona je utvrdila među najnižim iznosima školarine u F BiH.
Povezati visoko obrazovanje sa naučno-istraživačkim radom	Univerzitet u Zenici kao i druge visokoškolske ustanove imaju dvije osnovne funkcije: obrazovnu i naučno-istraživačku. U strukturi 40-časovne radne sedmice nastavnika, naučno-istraživački rad je predviđen sa 50%. Univerzitet u Zenici, iz godine u godinu povećava svoje vlastite prihode uglavnom na projektima naučno-istraživačkog rada.
Nastaviti osiguravati sistemsko izučavanje stranih jezika i upotreba IT tehnologije	U toku redovnog školovanja nastavnim planovima i programima predviđeno je izučavanje stranih jezika (prvi, drugi i treći strani jezik), a također i nastavni predmet Informatika koji se izučava i u osnovnim i srednjim školama.
Omogućiti provođenje funkcionalne integracije i jačanje autonomije univerziteta	Univerzitet u Zenici je integrirana visokoškolska ustanova sa pravnim subjektivitetom, dok organizacione jedinice, odnosno fakulteti nemaju svojstvo pravnog lica. Univerzitet u sferi akademskih pitanja ostvaruje apsolutnu autonomiju.
Omogućiti veću zastupljenost i obavezno sudjelovanje studenata u procesu odlučivanja	Zakonom o visokom obrazovanju Zeničko-dobojskog kantona je predviđeno učešće studenata u stručnim organima i drugim tijelima Univerziteta. Studenti su članovi naučno-nastavnih vijeća fakulteta, Senata Univerziteta i Upravnog odbora.
Osigurati volonterski rad nastavnog kadra u školama i omogućavanje polaganja pripravnčkog staža bez zasnivanja radnog odnosa	U skladu sa Zakonom omogućen je volonterski pripravnčki rad u školama i polaganje stručnog ispita licima koja su stekla potreban volonterski staž za polaganje stručnog ispita. U saradnji sa Zavodom za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona omogućeno je volontiranje u školama.

1.2. Zdravstvena zaštita mladih

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Otvoriti nedostajuće zdravstvene službe pri zdravstvenim ustanovama na Kantonu i to: pri domovima zdravlja ambulate školske medicine i ginekološke ordinacije za omladinu. Pri Kantonalnoj bolnici Zenica službu za adolescentnu psihijatriju, a pri urološkoj ambulanti prostor za rad sa omladinom	Školska populacija se liječi u porodičnoj medicini. Adolescentna psihijatrija je u fazi formiranja, u toku je edukacija ljekarskog kadra u KBZ, ali ista je otvorena pri Centru za metalno zdravlje DZ Zenica. ginekološka ambulanta za studentsku omladinu otvorena u sklopu Zavoda za medicinu rada. Prostor za rad sa omladinom nije obezbijeđen.
Unaprijediti zdravstveno stanje mladih prije svega primarnom prevencijom bolesti. U narednom periodu od promotivnih aktivnosti kod mladih planirani su sljedeći programi koji se finansiraju iz sredstva obaveznog zdravstvenog osiguranja: -podrška prestanku pušenja -podrška zaštiti od pasivnog pušenja -mala škola zdravlja -prevencija povređivanja i trovanja	Svi preventivni programi mladih se u potpunosti sprovode preko Zavoda za javno zdravstvo Zeničko-dobojskog kantona, a finansiraju iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja Zavoda zdravstvenog osiguranja Zeničko-dobojskog kantona. Navedeni ciljevi su u potpunosti realizirani.
Realizirati tri veoma značajna preventivna projekta na Kantonu i to: -screening karcinoma grlića materice za žensku populaciju životne dobi od 24 do 65 godina -mamografski pregled i ultrazvik dojki ženske populacije rizične starosne dobi -ljekarski pregled zuba školske djece	Screening karcinoma grlića materice je ušao u sistem zdravstvenog zaštite i isti se finansira iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja. Mamografski pregledi i ultrazvučni pregled dojki su u projektu izrade Screeninga, a inače se navedene usluge pružaju u domovima zdravlja i bolničkim ustanovama. Ljekarski pregledi zuba školske omladine se redovno obavljaju na Kantonu (finansira Fond solidarnosti). Ciljevi su svi realizirani u visokom procentu.
Ekologija -finansirati ekološke edukativne projekte -finansirati istraživanja vezana za uticaj zagađenosti na zdravlje stanovništva -osigurati volonterski rad nastavnog kadra u školama i omogućiti polaganje pripravnčkog staža bez zasnivanja radnog odnosa	S obzirom na to da navedena oblast ima samo direktnu vezu sa zdravstvenim sistemom, a u realizaciju navedenih zacrtanih ciljeva pored zdravstvenog sistema, određene aktivnosti moraju imati i svi ostali segmenti društva. Zaštita okoline i ekologije je obrađena kroz projekte koje realizira Javno zdravstvo kantona, a isti se finansiraju u najvećem procentu (preko 80 % iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja).

1.3. Borba protiv bolesti ovisnosti

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Povećanje svijesti kroz obrazovanje zajednice u cilju primjene zdravih stilova života i očuvanja mentalnog zdravlja	Obzirom na obimnost provedenih mjera iz oblasti primarne prevencije može se reći kako je informacija o važnosti kontinuirane borbe protiv ovisnosti dostavljena većini građana kantona. Povećanje svijesti ogleda se i u povećanju mjera primarne prevencije koju provode edukatore koje je educirao Zavod, pokretanju aktivnosti na nivou općina, tema ovisnosti se sa smanjenom stigmom javlja na medijima. Općenito realizacija ovog cilja se može ocijeniti pozitivnom.
Suzbijanje i sprječavanje daljeg širenja zloupotrebe opojnih droga	Ovdje MUP daje informaciju
Smanjenje šteta po zajednicu nastalih zbog zloupotrebe opojnih droga	Realizacija ovog cilja ide u pozitivnom pravcu: izvještaji MUP-a govore o smanjenju kriminaliteta povezanog sa liječenim ovisnicima, stabilizovan je rast broja zaraznih bolesti u vezi sa ovisnošću, stabilizovan je broj mladih eksperimentatora, uvedene su i nove terapije čime se smanjuje potreba ovisnika za ilegalnim drogama, provode se mjere tzv harm reduction (zamjena igala, podjela kondoma, itd.)
Smanjenje potražnje opojnih droga, prvenstveno kod mladih	Realizacija ovog cilja se može ocijeniti pozitivnom jer indikator ove mjere je povećanje broja mladih eksperimentatora. Taj broj u ZDK-a više nije u ekspanziji, stabilan je o čemu govore istraživanja provedena od 2009.g. (svake dvije godine se provodi istraživanje o rasprostranjenosti droga među mladima)
Jačanje institucionalnih kapaciteta i odgovornije uključivanje društva	Realizacija ovog cilja je stala, djelimično zbog finansijskih problema uzrokovanim recesijom (nije započeta realizacija otvaranja Dnevnog centra). S druge strane možemo istaći povećanje kapaciteta za bolničko liječenje sa šest na deset kreveta,
Unapređenje legislative i njene primjene	Član 11. tačka i) Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11) propisuje da su korisnici socijalne zaštite lica koja se nalaze u stanju socijalne zaštite i lica ovisna o psihoaktivnim supstancama. Instrukcijom Ministarstva, broj: 09-35-3651-2/09 od 27.04.2010. godine, regulisana je procedura centara za socijalni rad/ općinskih službi za socijalnu zaštitu za provođenja postupka smještaja lica ovisnih o psihoaktivnim supstancama u ustanove – terapijske zajednice. Instrukcija određuje da prethodni postupak za smještaj korisnika u terapijsku zajednicu provodi JZU Zavod za borbu protiv ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona.
Smanjenje ponude opojnih droga.	JZU Zavod za borbu protiv ovisnosti Zeničko-

	dobojskog kantona, centri za socijalni rad i općinske službe za socijalnu zaštitu kontinuirano provode aktivnosti s ciljem prevencije i umanjenja socio-patoloških pojava. Vezano za liječenje od bolesti ovisnosti, Ministarstvo je izdalo saglasnosti za smještaj u terapijske zajednice kako slijedi: u 2015. godini – za 8 lica; u 2014. godini – 7 lica; u 2013. godini – 8 lica; u 2012. godini – 8 lica; u 2011. godini – 8 lica.
Sprečavanje razvoja bolesti ovisnosti, smrtnosti i oštećenja zdravlja zbog zloupotrebe opojnih droga	Cilj se u konitunitetu ostvaruje, ambulate za tretiranje ovisnosti su otvorene u osam općina. Timovi Zavoda su dva puta sedmično na terenu i obezbjeđena je infrastruktura za besplatno i pravovremeno liječenje ovisnika. Također Ministarstvo za rad, socijalnu politiku i izbjeglice je potpisalo ugovore sa četiri komune čime je obezbjeđena besplatna rehabilitacija i resocijalizacija ovisnika koji uspostave apstinenciju u okviru programa liječenja koje provodi Zavod. Sa Kantonalnom bolnicom se redovno provode mjere ranog otkrivanja i sprečavanja širenja zaraznih bolesti prouzrokovanih zloupotrebom PAS-a.
Zaokruženje sistema liječenja u JZU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti,	Cilj nije u potpunosti realizovan jer se nije pristupilo formiranju Dnevnog centra koji ima važnu ulogu u resocijalizaciji ovisnika u zajednici.
Prevencija zaraznih bolesti putem razvijanja Programa vakcinisanja registrovanih ovisnika	Program se u kontinuitetu provodi u saradnji sa JU Kantonalna bolnica Zenica. Stručnjaci sa „zaraznog“ odjeljenja provode testiranje u Zavodu ili u KB Zenica. Pacijenti Zavoda su uključeni u Program tretmana Hepatitisa C.

1.4. Mladi i zapošljavanje

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Unapređenje perspektiva mladih na tržištu rada i stvaranje uslova za učešće i kvalitetnije zapošljavanje mladih	Navedeni cilj je dobrim dijelom ispunjen kroz programe pripravnika i volontera, koje su finansirali Federalni zavod za zapošljavanje, Vlada kantona i jednim dijelom Služba za zapošljavanje. Također, kroz kvalitetnu implementaciju Zakona o obrazovanju odraslih i animiranje mladih da kontinuirano rade na razvijanju svojih kompetencija stvaraju se pretpostavke za njihovu trajnu zapošljivost i konkurentnost na tržištu rada.
Obezbjeđenje većeg učešća mladih u mjerama i programima aktivne politike zapošljavanja	Navedeni cilj je dobrim dijelom ostvaren i to naročito kroz uvođenje programa koji se isključivo fokusiraju na omladinsko poduzetništvo, kao i programa koji tretiraju problematiku obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije zbog približnog uspostavljanja

	ravnoteže između stvarne ponude i potražnje na tržištu rada i programa koji tretiraju problematiku sticanja iskustva i polaganja stručnih ispita kod mladih visokoobrazovanih ljudi.
Podsticanje otvaranja novih radnih mjesta, razvijanje samozapošljavanja i poduzetništva mladih u svim sredinama	Navedeni cilj je u nešto manjoj mjeri ostvaren, ponajviše zbog toga što otvaranje novih radnih mjesta na kojima bi se zapošljavali mladi generalno zavisi od stanja privrede. Bez obzira na to, mjerama i uvođenjem posebnih programa koji tretiraju mlade i poduzetništvo, postignut je određeni napredak u buđenju svijesti o poduzetništvu i samozapošljavanju kod mladih.
Podsticanje i stimulisanje svih oblika zapošljavanja, samozapošljavanja i poduzetništva mladih	Kontinuiranom implementacijom Programa sufinansiranja aktivnih mjera za podsticaj zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba bez radnog iskustva – „100“ VSS pripravnika u periodu 2010. – 2014. godina sufinansirano zapošljavanje 680 mladih osoba. Usvajanjem Akcionog plana provođenja Strategije zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona za period 2013.-2020. godina u 2014. godini utvrđen je veći broj mjera i aktivnosti koje se odnose na unapređenje položaja mladih, kao što su: Promocija preduzetništva u srednjem i visokom obrazovanju, Organizacija sajma za zapošljavanje, Reforma u nastavno obrazovnom procesu srednjih škola, Uspostava Centra za razvoj karijere.
Povećavanje profesionalne i prostorne pokretljivosti mladih i povećavanje zapošljavanja mladih pripadnika osjetljivih grupa	Služba za zapošljavanje je ove ciljeve nastojala ispuniti uvođenjem posebnih centara u sklopu svojih prostorija koji tretiraju mobilnost mladih u potrazi za zaposlenjem i zapošljavanje mladih pripadnika osjetljivih grupa, zatim raznim vrstama informisanja i edukacija mladih po pitanju profesionalne i prostorne pokretljivosti mladih, kroz različite aktivne politike zapošljavanja, itd. Zapaženi rezultati su ostvareni kroz programe sufinansiranja pripravnika i volontera.
Stalno usklađivanje razvoj sistema obrazovanja i obuke sa sadašnjim i projektovanim zahtjevima tržišta rada	Navedeni cilj je jednim dijelom ostvaren, najviše zbog toga što Služba za zapošljavanje nije nadležna za usklađivanje obrazovnog sistema sa stvarnim potrebama tržišta rada. Rezultati se jedino očituju u nekim indirektnim mjerama koje Služba za zapošljavanje provodi, a koje uključuju programe dokvalifikacije, prekvalifikacije i obuke. Kroz tješnju saradnju obrazovanja i tržišta rada (poslodavaca), nastoji se da obrazovanje adekvatnije dogovori na potrebe tržišta rada. Svjesni stanja u kojima se nalazi naša privreda i ograničenog broja slobodnih radnih mjesta, nastoje se kod mladih razvijati poduzetnička kompetencija i podsticati pokretanje vlastitog biznisa.

1.5. Sportske aktivnosti mladih

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Nastaviti finansijsku i svaku drugu podršku sportskim organizacijama, uspješnim sportašima, invalidskom sportu, studentskim i školskim takmičenjima	Podrška je konstantna Međutim, u periodu od 2012.-2014. evidentirano je opadanje finansijske podrške iz Budžeta Kantona i budžeta općina. Uplata sredstava je svedena na minimum.
Iznaći dodatne (osim Budžeta) izvore finansiranja sportskih organizacija,	Evidentiran je vrlo mali broj slučajeva dodatne finansijske podrške putem donacija i sponzorstva.
Podržavati značajne državne i međunarodne sportske manifestacije	Iako je evidentirano smanjenje sredstava, nastojalo se sufinansirati značajne državne i međunarodne manifestacije, odnosno osigurati učešće istaknutih sportista-reprezentativaca.
Obezbijediti uslove za redovno educiranje pedagoga za fizički odgoj, a naročito za nastavnika razredne nastave	Pedagoški zavod ZDK kontinuirano provodi edukaciju
Detaljno razraditi načine individualnog rada učenika i organizovanja vanastavnih i vanškolskih aktivnosti, iznaći rješenja za uspješnu realizaciju nastave iz oblasti atletike, gimnastike, ritmike, plivanja i skijanja.	Ovaj cilj se djelimično realizuje ali ne postoji neki dokument koji bi bio garancija korektne implementacije ovog cilja.
Podržati dosadašnja nastojanja Vlade i Skupštine Kantona da se Zakon o sportu Zeničko-dobojskog kantona što dosljednije implementira.	Na nivou Kantona nije usvojen Program implementacije odredaba Zakona o sportu što ima za posledicu djelimične implementacije odredaba Zakona i realizaciju usvojenih ciljeva Strategije.
Unapređenje sportsko-rekreativnih aktivnosti svih građana koje su u funkciji očuvanja zdravlja i poboljšanja psihofizičkih sposobnosti;	Evidentni su pomaci i aktivnosti u pojedinim općinama. Međutim, nužno je kontinuirano i planski pristupiti organizaciji ovih aktivnosti na području Kantona.
Unapređenje vanastavnih sportski aktivnosti djece, omladine i studenata	Postoji organizovan pristup za realizaciju vannastavne i vanškolske aktinosti (zavisno od prostornih i tehnički uslova se ovaj cilj realizira)
Unapređenje sportskih i rekreativnih aktivnosti osoba sa invaliditetom	Uz velike napore aktivista u ovoj oblasti i uz podršku Budžeta Kantona ovaj cilj se uglavnom realizuje.
Unapređenje kvaliteta zvaničnih sportskih takmičenja	Ovaj cilj uglavnom se podržava sredstvima iz budžeta Kantona i općina i djelimično se realizuje zavisno od nivoa sredstava koje se opredjele za ove namjene.
Osiguranje uvjeta za rad sportistima sa već ostvarenim značajnim rezultatima i perspektivnim sportistima za postizanje vrhunskih sportskih rezultata	Iz Budžeta Kantona, sa Transfera za sport, se izdvajaju finansijska sredstva za finansiranje uspješnih sportaša (sportske stipendije). Međutim nužno je poboljšati uvjete za rad vrhunskim sportašima.

Osiguranje i unapređenje prostornih uvjeta za razvoj sporta, a posebno u ruralnim područjima Kantona	Iz istraživanja koje je realizovao Sportski savez ZDK u saradnji sa Udruženjem „Naša djeca“ Zenica pod nazivom „Tjelesni odgoj - osnov zdravlja i sporta,, i istraživanja koje je realizovao Pedagoški zavod ZDK „Prostorni i tehnički uslovi za implementaciju NPP za predmet TZO“ vidljivo je da je stanje u ovoj oblasti nije u cjelosti zadovoljavajuće i da je neophodno donijeti poseban Plan aktivnosti da se u što kraćem roku otklone evidentirani nedostaci. Ova dva istraživanja su početne aktivnosti za realizaciju postavljenih ciljeva u Strategiji.
Poboljšanje uslova za realizaciju Plana i programa vezanog za predmet Tjelesni i zdravstveni odgoj, a posebno u ruralnim područjima Kantona.	Postignuti su određeni pomaci na poboljšanju uslova za realizaciju NPP-a Tjelesnog i zdravstvenog odgoja jer škole u okviru raspoloživih budžetskih sredstava planski obnavljaju potrebna didaktička sredstva za realizaciju NPP-a. Također, kroz projekte domaćih i međunarodnih organizacija dodatno obezbjeđuju potrebna didaktička sredstva, osposobljavaju školske sportske poligone i sl. Pedagoški zavod je 2011. godine izradio Informaciju o stanju materijalno-tehničkih uvjeta za realizaciju nastave Tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona u osnovnim školama, a 2013. godine Informaciju o stanju materijalno-tehničkih uvjeta za realizaciju nastave Tjelesnog i zdravstvenog odgoja u srednjim školama na području Zeničko-dobojskog kantona. Navedenim informacijama dat je presjek stanja u ovoj oblasti i informisana Vlada, Skupština i šira javnost o stanju, a što je rezultiralo konkretnim aktivnostima na izgradnji ili uređenju sportskih školskih sala u jednom broju škola.

1.6. Maloljetnička delinkvencija

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Smanjenje učešća maloljetnika u vršenju krivičnih djela, a što će se ostvariti kako dosljednom primjenom postojećih zakonskih i podzakonskih akata, tako i donošenjem nedostajućih akata	Ministarstvo unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona je, u izvještajnom periodu, uspješno realizirao većinu svojih obaveza predviđenih u dokumentu „Strategija omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009. - 2012. godina“, provodeći važeće zakonske i podzakonske propise te nekoliko dokumenata od državnog značaja, među kojima je potrebno istaknuti Državni akcioni plan za

	borbu protiv zloupotrebe opojnih droga, Prevencija i suzbijanje maloljetničke delinkvencije u BiH, Državna strategija za borbu protiv nasilja nad djecom, te projekte "Rad policije u zajednici", „Policajac u školi“, „Forum građana povratnika“ itd. Mjere koje su poduzimali policijski sužbenici, izvršavajući svoje obaveze iz Strategije, postigle su očekivani rezultat ali u pojedinim vremenskim intervalima nisu bile dovoljne na planu potpunije prevencije i suzbijanja maloljetničke delikvencije. U borbu protiv ove pojave trebali bi biti energičnije uključeni i drugi subjekti među kojima su ministarstva nadležna za obrazovanje, nauku, kulturu i sport na svim nivoima, ministarstva pravde, osnovne i srednje škole, fakulteti, centri za socijalni rad, zdravstvene ustanove, sportski klubovi, omladinska udruženja, NVO, kazneno-popravne ustanove, vjerske zajednice itd. Da je maloljetnička delikvencija, uprkos pojačanom angažmanu policijskih službenika, još uvijek značajno zastupljena u ukupnom kriminalitetu govori podatak da je, tokom 2014. godine, zbog postojanja osnova sumnje da su počinili krivična djela, od ukupno prijavljeno 2.614 lica bilo 138 maloljetnika. Tokom 2014. godine evidentirano je 138 maloljetnih počinilaca krivičnih djela, što je za 32 počinioca ili 18,8% manje nego u prethodnoj godini. U 2013. godini prijavljeno je 170 a u 2012. godini 184 maloljetna počinioca krivičnih djela, što ukazuje da je broj prijavljenih maloljetnih prijestupnika u konstantnom opadanju. Evidentno je i kontinuirano opadanje broja maloljetnih počinilaca prekršaja, kojih je, prema zvaničnoj statistici Ministarstva unutrašnjih poslova, u 2012. godini bilo 117, u 2013. godini 110. a u 2014. godini 88. Iako predloženi podaci djeluju dosta ohrabrujuće, ostaje činjenica da se maloljetnici i dalje pojavljuju kao izvršioci krivičnih djela među kojima dominiraju krivična djela protiv imovine (krađe i teške krađe), ali su u izvještajnom periodu zabilježeni i drugi oblici maloljetničkoga kriminaliteta. Iz tog razloga, Uprava policije Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona je, u skladu sa važećim zakonima i drugim pravnim aktima, ulagala velike napore na planu realizacije „Programa prevencije maloljetničke delikvencije“ koji je izrađen i primjenjuje se na nivou cijele BiH. Prevencija se ogledala kroz realizaciju niza različitih projekata kao što su „Rad policije u zajednici“, „Dani otvorenih vrata“, „Policajac u školi“ itd., a intenziviran je i rad policijskih patrola, legitimisanje lica, pregledi i pretresi vozila, pretresi lica te pretresi stambenih i ugostiteljskih objekata.
--	---

Izrada sveobuhvatnih analiza i uključivanje i koordinirane aktivnosti svih društvenih subjekata u cilju, prije svega, preventivnog djelovanja i poduzimanja odgovarajućih aktivnosti.	Donesen Zakon o zaštiti i postupanju sa djecom i maloljetnicima u krivičnom postupku („Službene novine Federacije BiH“, broj: 07/14), sa primjenom nakon godinu dana nakon stupanja na snagu. Prema podacima centara za socijalni rad i službi za socijalnu zaštitu sa područja Zeničko-dobojskog kantona, u 2015. godini su provedene vaspitne mjere prema odgojno-zanemarenoj djeci kako slijedi: - 53 sudske odluke; - pojačan nadzor: 42 od strane roditelja i 36 od strane organa starateljstva; - upućivanje u ustanovu: 1 u odgojnu ustanovu i 3 u maloljetnički zatvor; - 55 ostale mjere.
---	---

1.7. Socijalna zaštita i standard mladih

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Stvaranje dugoročne stambene politike, koja podrazumijeva kreditiranje po povoljnim uvjetima na osnovi kadrovskog i pronatalitetnog modela	Donesen Zakon o neprofitnom socijalnom stanovanju (Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 11/11)
Kreirati socijalnu politiku prema potrebama mladih ljudi donošenjem zakonske regulative na svim nivoima vlasti	Donesene Izmjene i dopune zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11)
Regulisati primanja porodilja na način da novčanu naknadu umjesto plaće za vrijeme korištenja porodiljskog odsustva ne primaju preko Centara za socijalni rad (jer one nisu socijalni slučajevi), nego od poslodavca, koji bi imao pravo na regres	U „Informaciji o dostignuću stanja u oblastima socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom u 2014. godini“, Ministarstvo je informisalo Vladu i Skupštinu Zeničko-dobojskog kantona da je tokom 2013. godine od Federalnog ministarstva rada i socijalne politike dostavljen je Prednacrt Zakon o zaštiti porodice sa djecom i zatraženo davanje mišljenja i saglasnosti na Prednacrt zakon. Ovo Ministarstvo je zauzelo stav i dalo mišljenje da je neophodno da se pravo porodilja u radnom odnosu vrati u nadležnost Zavoda za zdravstveno osiguranje, gdje je do 1999. godine ostvarivano u skladu sa propisima o zdravstvenom osiguranju. Argument je što se radi o pravu iz radnog odnosa, odnosno ženama-majkama za koje je poslodavac uplaćivao doprinose iz plaće i prije porođaja.
Osigurati majkama koje doje djecu primjerene vremenske pauze	Članom 59. Zakona o radu („Službene novine Federacije BiH“, br. 43/99, 32/00 i 29/03) propisano je da žena, koja nakon korištenja porođajnog odsustva radi puno radno vrijeme, ima pravo da odsustvuje s posla dva puta dnevno u trajanju po sat vremena radi

	dojenja djeteta, na osnovu nalaza ovlaštenog liječnika.
Osigurati jednakopravnost polova u svim segmentima i na svim nivoima, i priznavanje zaposlenim muškarcima i ženama pravo na jednaku platu za jednako vrijedan rad	U članu 2. stav (1) i stav (2) Zakona o ravnopravnosti spolova BiH („Službene novine Bosne i Hercegovine“, broj: 16/03 i 102/09) propisano je da su osobe muškog i ženskog spola su ravnopravne, da se puna ravnopravnost spolova garantira se u svim oblastima društva, uključujući ali ne ograničavajući se na oblasti obrazovanja, ekonomije, zapošljavanja i rada, socijalnoj i zdravstvenoj zaštiti, sportu, kulturi, javnom životu i medijima, bez obzira na bračno i porodično stanje, te da je diskriminacija na osnovu spola i spolne orijentacije zabranjena.
Priznati mladim radnicima pravo na plaću koja će njima i njihovim porodicama osigurati doličan životni standard	<i>Primjena Zakon o radu</i> („Službene novine Federacije BiH“, br. 43/99, 32/00 i 29/03).
Osigurati tehničko i profesionalno obrazovanje svih osoba, uključujući i hendikepirane, uz savjetovanje s organizacijama poslodavaca i radnika, te omogućiti olakšice za pristup visokom obrazovanju, poštujući jedino kriterij individualne sposobnosti	Primjena Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom (Sl. novine FBiH, br. 9/10).
U okviru zaštite vojnih i civilnih žrtava rata, prioritet dati mladima	Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11).
Poboljšati učinkovitost službi za socijalnu zaštitu kroz organizacijske reforme i pojednostavljenje procedura	Donesen Pravilnik o standardima za rad i pružanje usluga u ustanovama socijalne zaštite u Federaciji BiH („Službene novine Federacije BiH“, broj: 15/13).
Usklađivanje standarda, regulative i politika među različitim administrativnim jedinicama u čijoj će osnovi biti pravilo da se sredstva dodjeljuju na osnovi potreba	Donesen Zakon o izmjenama i dopunama zakona o osnovama socijalne zaštite, zaštite civilnih žrtava rata i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 14/09). Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11). Primjena Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/10). Donesen Zakon o utvrđivanju i načinu izmirenja neizmirenih obaveza nastalih po Zakonu o osnovama socijalne zaštite, zaštite CŽR i zaštite porodice sa djecom („Službene novine Federacije BiH“, br. 27/12).
Uspostaviti/održavati sistem socijalne sigurnosti na nivou, barem onakvom kakav je potreban za ratifikaciju Međunarodne konvencije o radu (br. 102) o minimalnim standardima socijalne	Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11). <i>Zakon o radu</i> („Službene novine Federacije BiH“, br.

sigurnosti	43/99, 32/00 i 29/03) Zakon o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom („Službene novine Federacije BiH“, br. 9/10)
Promicati ili organizovati službe koje će primjenom metoda socijalnog rada pridonijeti dobrobiti i razvoju pojedinaca i grupa u zajednici, kao i njihovom prilagođenju socijalnoj sredini	Na Zeničko-dobojskom kantonu djeluje 10 centara za socijalni rad i službe za socijalnu zaštitu u općinama Doboj Jug i Usora. U 2014. godini uspostavljena JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona. Sigurna kuća za žene i djecu žrtve nasilja u porodici pri Udruženju „Medica“ Zenica od 2010. godine te su uspostavljena koordinaciona tijela na nivou kantona i 8 općina našeg Kantona .
Osigurati da svako može od nadležnih službi dobiti savjet i pomoć	Primjena Zakon o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11). Primejna Zakona o zaštiti od nasilja u porodici (Sl. novine FBiH, br. 20/13). Primjena Zakona o profesionalnoj rehabilitaciji, osposobljavanju i zapošljavanju lica sa invaliditetom (Sl. novine FBiH, br. 9/10).

1.8. Kulturno i medijsko djelovanje mladih

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Uključiti mlade u procese donošenja odluka o potrebama, strategiji i financiranju programa za kulturu mladih	Cilj je djelimično ostvaren kroz angažiranje mladih u komisijama koje na Kantonalnom i općinskim razinama odlučuju o potrebama i projektima iz oblasti omladinske kulture.
Razvijati mehanizme društvene afirmacije i promocije mladih talentiranih umjetnika nakon umjetničkih škola i akademija	Cilj je djelimično ostvaren. Osnivanjem Odsjeka za kulturalne studije na Pedagoškom/Filozofskom fakultetu Univerziteta u Zenici su stvoreni akademski preduslovi za afirmaciju kulturne baštine i umjetničkih djela. Posebno se otvara prostor za afirmaciju mladih umjetnika te njihov angažman na dobijanju projekata iz ove oblasti iz međunarodnih fondova. U ovoj oblasti se veći angažman očekuje od ustanova i organizacija kulture.
Osigurati multifunkcionalne centre za mlade na lokalnoj razini	Cilj je djelomično ostvaren. U pojedinim općinama Kantona su se formirali omladinski centri (npr. u Kaknju je otvoren Omladinski centar, Udruženje građana „Naša djeca“ u Zenici je osnovalo omladinski „Radio Active“ itd.). Međutim, i dalje postoji potreba za formiranjem ovakvih centara, kako u urbanim tako i u ruralnim sredinama, koji će okupljati mlade ljude i

	usmjeravati njihove aktivnosti.
Podržavanje organiziranih društveno-kulturnih aktivnosti koje vode udruženja i organizacije mladih	Cilj je u okviru postojećih okolnosti u većem dijelu ostvaren. Općinski i kantonalni organi vlasti su podržavali aktivnosti omladinskih organizacija kroz veću participaciju mladih u procesima odlučivanja, angažovanjem mladih volontera u organima uprave, stipendiranjem vrhunskih mladih sportaša, finasijskom podrškom izradi magistarskih i doktorskih radova, potporom mladim umjetnicima i dr. Zbog nedostatka sredstava podrška nije bila u potpunosti adekvatna potrebama.
Razvijati sistem informisanja studenata putem srednjoškolskih i studentskih časopisa	Cilj je djelimično realiziran. Unija studenata Univerziteta u Zenici, kao i pojedina udruženja studenata u općinama Kantona, su nastojali informirati studente o dešavanjima na Univerzitetu u Zenici i na drugim univerzitetima u zemlji. Međutim, generalno ne možemo u potpunosti biti zadovoljni informiranošću studenata.
Osigurati veće učešće mladih kroz projekte medijskih kuća	Cilj je djelimično realiziran. Primjetno je povećanje medijskih sadržaja koji obrađuju problematiku mladih, kao i učešće mladih u realizaciji projekata. Međutim, participacija mladih u medijskim projektima još uvijek nije zadovoljavajuća.
Podrška medijima koji u svojim sadržajima tretiraju projekte mladih	Cilj je u većem dijelu ostvaren. Prilikom dodjele sredstava za projekte pridržavalo se principa da prednost imaju medijske kuće koje su aplicirale sa projektima koji obrađuju pitanja mladih.

1.9. Omladinska politika i učešće mladih u političkom životu

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Promoviranje organizacija mladih	Cilj je djelimično realiziran. Broj registrovanih organizacija koje okupljaju mlade na području Zeničko-dobojskog kantona je zadovoljavajući s obzirom na broj stanovnika. Mladi ljudi su članovi sportskih udruženja, organizacija kulture, organizacija socijalne zaštite, udruženja koja se bave edukacijom, ljudskim pravima i dječijim pravima.
Učešće mladih u volonterskom radu	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je u saradnji sa Zavodom za za pošljavanje realiziralo projekat angažiranja po dva volontera u svakoj školi na području Kantona. Procjenjujući aspekt volontiranja mladih u nevladinom sektoru, također, se djelimično može biti zadovoljno.
Intenziviranje učešća mladih u političkom	Cilj je djelimično realiziran. Povećava se učešće

životu zajednice kroz vladin i nevladin sektor	mladih u političkom životu bosanskohercegovačkog društva, kako kroz političke stranke, tako i putem aktivnosti nevladinih organizacija. Međutim, i dalje je primjetna apolitičnost mladih ljudi i društveni pasivizam.
--	--

1.10. Mladi i civilno društvo

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Implementacija odredaba Zakona o udruženjima i fondacijama	Cilj je djelimično realiziran. Pojedine odredbe Zakona se dosljedno i u potpunosti realiziraju, dok se pojedine odredbe ili ne primjenjuju ili je njihova primjena otežana (npr. formiranje udruženja građana, prenos javnih ovlasti na udruženja itd).
Implementacija dokumenata Savjeta Evrope i EU	Cilj je djelimično realiziran. Dokumenta Savjeta Evrope i Evropske Unije uglavnom su prihvaćena načelno, dok implementacija ovih dokumenata nailazi na brojne poteškoće.
Unapređenje djelatnosti omladinskog civilnog sektora	Cilj je djelimično realiziran. Primjetan je napredak u radu nevladinih omladinskih organizacija, ali ni s obzirom na kvalitet ni s obzirom na kvantitet, sa stanjem se u cjelosti ne može biti zadovoljno.

1.11. Finansiranje potreba mladih

CILJ	STEPEN REALIZACIJE
Nastojati u okviru realnih mogućnosti povećati finansijska izdvajanja na svim budžetskim stavkama koje su predviđene za finansiranje potreba mladih	Cilj nije realiziran. Zbog smanjenih mogućnosti općinskih i kantonalnog budžeta uglavnom nije došlo do povećanja finansijskih izdvajanja na budžetskim stavkama predviđenim za finansiranje potreba mladih.
Formirati transfer za inovatore i kulturne radnike	Transfer nije formiran
Posebno treba razmotriti mogućnost formiranje transfera za međugradsku, međudržavnu i međuregionalnu saradnju mladih Kantona;	Transfer nije formiran
Iznaći nove izvore finansiranja omladinskih aktivnosti	Cilj je djelimično realiziran. U tranzicijskom periodu razvoja našeg društva još uvijek nisu zaživjeli novi modeli finansiranja omladinskih organizacija. Naime, još uvijek dominira budžetsko finansiranje organizacija, mada je došlo do značajnog preokreta u smislu projektnog sufinansiranja.

2. MJERE STRATEGIJE OMLADINSKE POLITIKE

2.1. Obrazovanje i nauka

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Osigurati uslove za odvijanje kvalitetnog nastavnog procesa u osnovnim i srednjim školama	Praćenje i vrednovanje rada nastavnika i stručnih saradnika Organiziranje seminara, radionica i drugih oblika savjetodavno-instruktivnog rada sa nastavnicima i stručnim saradnicima Pedagoško-stručni nadzor nad radom škola Praćenje i ocjenjivanje rada direktora i pomoćnika direktora Implementacija projekata domaćih i međunarodnih organizacija koje imaju za cilj unapređenje odgojno-obrazovne djelatnosti putem obuka nastavnika i menadžmenta, analize i unapređenja NPP-a, opremanja škola i sl. Izrada analiza, informacija i izvještaja	Kontinuirano	Postignuti su značajni pomaci u osiguranju kvaliteta nastavnog procesa. Potrebna dodatna ulaganja u infrastrukturu i opremanje škola. Također, provodi se kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika, stručnih saradnika i menadžmenta škola u skladu sa preporučenim pravcima djelovanja od strane Agencije za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje, Konferencije ministara obrazovanja i nauke Bosne i Hercegovine, Koordinacije ministara obrazovanja i nauke Federacije Bosne i Hercegovine, a kroz projekte finansirane od strane EU, od strane međunarodnih i domaćih organizacija (UNICEF, Save the Children, DVV International, World Vision, OSCE, Caritas, ..), te u skladu sa mogućnostima iz budžeta.
Nastaviti sa sistemom inkluzivne nastave	Seminar za nastavnike razredne nastave i školske pedagoge Tema: "Inkluzivno obrazovanje" "Primjena metodologije Indeksa inkluzivnosti" Lokalna Konferencija Educaid-Italia Međunarodna konferencija "Inkluzivne perspektive" Seminar za nastavnike predmetne	Kontinuirano	Kao vid podrške školama i nastavnicima u provođenju inkluzivnog obrazovanja, Pedagoški zavod, kao stručna institucija, je samostalno ili u partnerstvu sa domaćim i međunarodnim organizacijama, u proteklom godinama proveo čitav niz obuka u cilju senzibiliziranja škola za prihvatanje različitosti i osnaživanja nastavnika za rad sa učenicima sa posebnim potrebama što

	nastave Tema: Obuka nastavnika predmetne nastave iz obrazovne inkluzije Izrada Plana razvoja škole uz primjenu Indeksa inkluzivnosti Seminar na temu: 1. Tomatis metoda; 2. Edukacijska inkluzija djece i omladine sa epilepsijom i 3. Multidisciplinarni pristup u radu sa roditeljima djece sa poteškoćama u razvoju i učenju. Seminar za školske timove s rednih škola (direktor, pedagog i predstavnici nastavnika) "Podrška učenicima s preprekama u učenju i učešću u srednjim školama". Presjek stanja inkluzivnog obrazovanja u osnovnim školama sa osvrtom na stanje u specijalnim školama i specijalnim odjeljenjima pri redovnim osnovnim školama. Preporuka za izmjenu Pedagoških standarda za osnovnu školu u skladu sa implementacijom socijalnog modela inkluzivnog obrazovanja. Preporuka za izmjenu Pravilnika o vođenju dokumentacije u osnovnim školama u skladu sa implementacijom socijalnog modela inkluzivnog obrazovanja. Preporuka za izmjenu Pravilnika o		uključuje učenike sa poteškoćama u psihofizičkom razvoju i učenike sa preprekama u učenju i učešću, zatim educiranja nastavnika i stručnih saradnika u segmentu izrade prilagođenih edukativnih programa, izrade plana razvoja škole zasnovanog na inkluzivnim principima, kao i obuka iz uskostručnih tematskih oblasti vezanih za rad sa učenicima sa posebnim potrebama. U sve navedene aktivnosti bili su uključeni i stručnjaci iz oblasti edukacijsko-rehabilitacijskih znanosti, odnosno defektolozi različitih usmjerenja. U realizaciju prvih seminara za nastavnike, stručne saradnike i menadžment osnovnih i srednjih škola, pored uposlenika Pedagoškog zavoda bili su uključeni i dr.sc. Ćimeta Hatibović, dr.sc. Medina Vantić-Tanjić i dr.sc. Mirela Duranović, sa Edukacijsko-rehabilitacijskog fakulteta iz Tuzle i mr.sc. Vasilija Veljković, defektologinja iz Udruženja "Duga" Sarajevo. U periodu od 2005. do danas u organizaciji Ministarstva za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i Pedagoškog zavoda kontinuirano se realiziraju aktivnosti podrške inkluzivnom obrazovanju, uključujući i niz seminara: "Inkluzija u obrazovanju" za nastavnike razredne nastave, „Saradnja i savjetovanje učitelja i izrada prilagođenih edukativnih programa za djecu sa posebnim obrazovnim potrebama“ za nastavnike razredne nastave i pedagoge, radionice pod
--	--	--	--

	praćenju, vrednovanju i ocjenjivanju učenika u osnovnim školama u skladu sa implementacijom socijalnog modela inkluzivnog obrazovanja. Prikupljanje i obrada podataka o učenicima sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju koji nastavu pohađaju u redovnim osnovnim školama (učenici sa rješenjem o kategorizaciji i/ili posjedovanjem medicinske dokumentacije).		nazivom "Jačanje sistema socijalne zaštite i inkluzije djece u BiH" za nastavnike, stručne saradnike i menadžment iz osnovnih škola, obuke nastavnika predmetne nastave u svim osnovnim školama na području Zeničko-dobojskog kantona na temu "Inkluzivno obrazovanje", dvodnevne i trodnevne obuke na temu "Edukacija školskih timova za inkluzivno obrazovanje" za nastavnika razredne i predmetne nastave, "Primjena metodologije Indeksa inkluzivnosti" za školske razvojne timove (predstavници nastavnika, učenika, roditelja, lokalne zajednice i menadžment škola. Može se reći da su napravljene značajni pomaci na senzibilizaciji svih aktera u obrazovanju za inkluzivno obrazovanje, ali da prdstoji čitav niz aktivnosti koje zahtjevaju značajnija finasijska izdvajanja da bi se proces inkluzivne nastave unaprijedio
Unapređivati i promovirati sistem obrazovanja romske populacije	Radi se kontinuirano na unaprijeđenju i promoviranju sistema obrazovanja romske populacije putem: - nabavke udžbenika za učenike osnovne škole, u skladu sa mogućnostima budžeta ZDK ; - omogućavanjem završetka osnovnog obrazovanja po skraćenom NPP-u u okviru projektnih aktivnosti domaćih i međunarodnih organizacija; - obezbjeđenje didaktičkog materijala	Kontinuirano	Za djecu uzrasta u godini pred polazak u osnovnu školu u predškolskim ustanovama organizirana je pripremna nastava koja se realizirala po Kraćem programu, a prioritet je bio obuhvat djece iz reda romske populacije. <i>U t oku 2012. godi ne c ca 250 djece pr edškolskog uzrasta bi lo j e obuhvaćeno pripremnom nastavom.</i> Također, za djecu osnovnoškolskog uzrasta koja su trenutačno bila van sistema redovnog školovanja organizovana je nastava po

	za učenike romske populacije; - finansiranje vanrednog školovanja pripadnika romske populacije; - saradnje sa romskim udruženjima. - povećanim uključivanje djece romske nacionalnosti u predškolski odgoj i obrazovanje kroz projektne aktivnosti (rad sa roditeljima, osiguranje užine, odjeće, obuće, didaktičkog materijala i sl.) - Omogućavanje djeci, koja nisu uključena u proces redovnog obrazovanja, ponovo uključe u redovnu nastavu kako bi kompletirala osnovno obrazovanje, održavanje dopunskih časova za djecu koja teže savladavaju nastavno gradivo, kako bi se na taj način prevenirali slučajevi napuštanja procesa redovnog školovanja kroz projektne aktivnosti <i>“Uključivanje i obrazovanje Roma u Bosni i Hercegovini, 2013.-2015.”</i> - Resorno Ministarstvo je u 2014. godini, u saradnji sa Udruženjem „Medica“ Zenica, omogućilo završavanje razreda po prilagođenom edukativnom programu za djecu koja su bila uključena u program <i>Dječijeg dnevnog centra</i> Udruženja „Medica“ Zenica.		Skraćenom NPP-u i na taj način omogućeno je završavanje ili kompletiranje osnovnog obrazovanja, <i>tako da j e u 2012. godi ni ukupno 50 učenika r omske populacije završilo razred.</i> Znači, postignuti su značajni pomaci u obuhvatu djece romske nacionalnosti osnovnim obrazovanjem. Smanjen je procenat napuštanja osnovnog obrazovanja, odnosno, onim koji su napustili obrazovanje, omogućeno je sticanje osnovnog obrazovanja po povoljnijim uslovima. Unaprijeđena je saradnja sa romskim udruženjima. Formirano je Savjetodavno vijeće Zeničko-dobojskog kantona u čijem se sastavu nalaze predstavnici resornog Ministarstva, Pedagoškog zavoda, centara za socijalni rad iz tri navedene općine, direktori škola u kojima se implementira Projekat i predstavnici Caritasa i Lede. Savjetodavno vijeće redovno, svaka dva mjeseca, održava sastanke na kojima se sumiraju i analiziraju projektni rezultati. Sve planirane aktivnosti su realizirane prema planu i u skladu sa Memorandumom. U periodu od 01.08.2013. godine do 31.12.2013. godine realizirano je ukupno 732 dopunska nastavna sata. Od toga u JU OŠ “Hamdija Kreševljaković” u Kakanju 240 sati, u JU OŠ” Hasan Kikić” u Zenici 240 sati i u JU Prvoj osnovnoj školi u Zavidovićima realizirana su 243 nastavna sata.
--	--	--	--

			Ukupno 120-ero djece romske populacije (66M i 54Ž) bilo je obuhvaćeno ovim dopunskim satima na kojima im je bila pružena dodatna pomoć u savladavanju nastavnog gradiva. U zavisnosti od uzrasta i predznanja učenika koji nisu pohađali redovno osnovnu školu, a čiji roditelji žele da budu obuhvaćena procesom redovnog školovanja, po odluci MONKS-a, vrši se uključivanje u razred koji približno odgovara uzrastu i predznanjima učenika. Za razrede koje je učenik propustio, organiziraju se razredni ispiti uz prethodnu pripremu s nastavnikom/nastavnicima. S tim u vezi, MONKS daje preporuke školama, u zavisnosti od obrazovnih potreba djece, koja nastavljaju školovanje u osnovnoj školi koja gravitira mjestu njihovog privremenog boravka. Predstavnici MONKS ZDK su članovi radne grupe za izradu Akcionog plana, uz predstavnike osnovnih škola, doma zdravlja, centra za socijalni rad, vijećnike općinskog vijeća i predstavnike predškolskih ustanova sa područja općina Kakanj i Visoko.
Unaprijediti i promovirati princip cjeloživotnog učenja i obrazovanja mladih	Kroz nastavne planove i programe, te primjenom adekvatnih metoda i tehnika nastavnog rada, razvija se kod učenika svijest o značaju cjeloživotnog učenja. Organizacijom prvog i drugog ciklusa obrazovanja, te pripremom trećeg	Kontinuirano	Postavljene mjere su u najvećem dijelu realizirane.

	ciklusa se omogućava insitucionalno provođenje cjeloživotnog učenja u oblasti visokog obrazovanja.		
Programima dokvalifikacije i prekvalifikacije poboljšati osposobljenost starijih omladinaca	Škole u skladu sa zahtjevima lokalnog tržišta rada iniciraju donošenje nastavnih programa za zanimanja i zvanja za koja postoji zainteresiranost za prekvalifikaciju i dokvalifikaciju. Također, škole redovno raspisuju konkurse za vanredno sticanje školeske spreme (prekvalifikacija i dokvalifikacija)	Kontinuirano	Ponudeni programi omogućavaju prekvalifikaciju i dokvalifikaciju prema iskazanim interesima. Izvjestan problem predstavlja to što sami polaznici, u najvećem dijelu finansiraju prekvalifikacije, odnosno dokvalifikacije. U manjoj mjeri finansiranje se vrši od strane Zavoda za zapošljavanje. Stanje će sigurno biti povoljnije sa kvalitetnom implementacijom Zakona o obrazovanju odraslih.
Kontinuirano putem seminara i stručnih skupova educirati nastavnici kadar	Redovno organiziranje seminara u toku ljetnjeg i zimskog raspusta Organiziranje seminara i radionica u saradnji sa domaćim i međunarodnim organizacijama Organiziranje seminara od strane domaćih i međunarodnih organizacija u okviru projekata za koje su dobile saglasnost od strane Ministarstva i Pedagoškog zavoda.	Kontinuirano	Održani seminari: Sredstva i instrumenti za organiziranje usvajanja znanja, Recipročna pomoć, Izrada individualiziranih programa, Interaktivno učenje u nastavi tehničkog odgoja/tehničke kulture. Izrada didaktičkog materijala, Interkulturalni pristup poučavanju u nastavi B/H/S jezika i književnosti, Primjena CNC u nastavi, iskustva iz prakse, Inovacija u nastavi knjigovodstva, Učenje na daljinu, mogućnosti i izazovi, Vizuelni jezik-osnova za kvalitetno planiranje i programiranje u nastavi likovne kulture, Razvoj sposobnosti kritičkog mišljenja, Razvojni portfolio školskog pedagoga, Ključne kompetencije za cjeloživotno učenje, Pojmovi državnosti i nezavisnosti u spoznaji učenika osnovne škole, Praktična implementacija EFP-a u nastavi matematike, .Kvalitetna praksa i kako

			je definisati (Standardi), Okruženje za učenje – razvijanje socijalnih vještina, . Kvalitetna praksa i kako je definisati (Standardi), Okruženje za učenje – razvijanje socijalnih vještina, Dramski postupci u nastavi, Bloomova taksonomija obrazovnih ciljeva, određivanje i ocjenjivanje učenjskih postignuća, Vrednovanje učenjskih postignuća u nastavi tehničkog odgoja/tehničke kulture, Bogatstvo informatičkih pojmova, Granice pojednostavljivanja predodžbi o elektromagnetskim pojavama, Modularni programi i vrednovanje u nastavi po modularnom programu, Igrolike aktivnosti u početnoj nastavi matematike, Ujednačavanje godišnjih programa; Indeks inkluzivnosti, Izrada školskog razvojnog plana, Obrazovanje za društvenu pravdu, Obrazovanje za mir, Ishodi učenja u jezičko-komunikacijskoj oblasti i sl. Obukom obuhvaćeno 2010. – 3173, 2011. – 2310 , 2012 – 1620, 2013. – 842 i 2014. – 1670 što je ukupno 10.714 učesnika (nastavnici, stručni saradnici, direktori, ali i jedan broj učenika, roditelja i predstavnika lokalne zajednice). Neki od učesnika prisutvovali su višednevnim seminarima, a neki su bili obuhvaćeni sa više različitih obuka. Može se kazati da se mjera uspješno realizira.
U okviru budžetskih mogućnosti	Kroz budžetsku stavku „Kapitalna	Kontinuirano	Mjera je realizirana u okviru budžetskih

planirati sredstva za nabavku kompjuterske opreme na svim obrazovnim nivoima	ulaganja“ su se uz drugu opremu nabavljala i kompjuterska oprema za obrazovne ustanove u skladu sa budžetskim mogućnostima. U toku 2012. godine, nabavljeni su laptopi za sve osnovne i srednje škole		mogućnosti
Uspostavljanje saradnje obrazovnih institucija i tržišta rada. Riješiti problem diplomanata Zdravstvenog fakulteta	Prilikom izrade plana upisa za svaku akademsku godinu, svaki od fakulteta i Senat Univerziteta koristi baze podataka, dobivene od Zavoda za zapošljavanje. također se pri izradi Plana upisa sarađuje sa Privrednom komorom Zeničko-dobojskog kantona. Status diplomanata Zdravstvenog fakulteta u smislu prepoznavanja izlaznog zvanja, obavljanja pripravničkog staža i polaganja stručnog ispita je riješen.	Kontinuirano	Mjera je relizirana
Usmjeravati obrazovanje u skladu sa zahtjevima tržišta rada	Analiza nastavnih planova i programa u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona Presjek stanja o implementaciji EU VET programa u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona. Inoviranje nastavnih planova i programa u skladu sa zahtjevima lokalnog tržišta	Kontinuirano	Analizom nastavnih planova i programa za zanimanja III stepena i zvanja IV stepena u srednjim tehničkim i srodnim školama i srednjim stručnim školama imalo se za cilj dijagnosticirati koliko su postojeći planovi i programi u stanju odgovoriti na promjene društvenog konteksta i razvoja novih tehnologija. Ova analiza je pomogla u pronalaženju polazišne tačke za modernizaciju nastavnih planova i programa kako bi se u školama razvijale ključne kompetencije, učenici osposobili za cjeloživotno učenje i lakše prilagođavanje promjenjivim uslovima na tržištu rada i stekli

			znanja potrebna za praćenje tehnoloških promjena. Objavljena je programsko-planska struktura za 74 zanimanja III i IV stepena u školama koje rade po modularnom nastavnom planu i programu. Urađen je presjek stanja u pilot-školama našeg Kantona s ciljem dijagnosticiranja rezultata reformskih procesa u srednjem stručnom obrazovanju kako bi se osmislile aktivnosti za naredni period. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport koordinira aktivnosti vezano za upisnu politiku srednjih škola. Zavisno od zahtjeva lokalne zajednice (općina), a koje bi se trebale rukovoditi potrebama tržišta rada te lokalne zajednice, Ministarstvo usaglašava struke i zanimanja, kao i broj odjeljenja i učenika za svaku pojedinu školu. Također, prilikom odlučivanja o upisnoj politici vodi se računa o materijalno-tehničkoj opremljenosti škole i postojanja stručnog nastavnog kadra da realizira NPP. Što se tiče inoviranja i donošenja novih NPP-a, na inicijativu škola Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport u saradnji sa Pedagoškim zavodom nastoji da donese inovirane NPP-e koji mogu osposobiti mlade ljude da budu konkurentniji na tržištu rada i svojim znanjima i vještinama zadovoljiti potrebe poslodavca za kvalitetnom radnom snagom.
Promovirati nastavak školovanja	Kroz aktivnosti Vijeća učenika, Vijeća		Promotivna kampanja upisa učenika u srednje

promotivnim kampanjama	roditelja, roditeljske sastanke i kroz programe rada profesionalne orijentacije učenika završnih razreda osnovne škole, promovira se važnost nastavka školovanja i pravilnog izbora buduće srednje škole, odnosno zanimanja.	Kontinuirano	škole odvija se putem televizijskih spotova i učešćem istaknutih osoba iz javnog života, promotori i predstavnici srednjih škola posjećuju osnovne škole i učenicima završnih razreda predstavljaju i promovišu srednje škole iz kojih dolaze. Kroz vannastavne aktivnosti promoviraju se zdravi stilovi života sa akcentom na razvoj ličnosti u cjelini, a samim tim i zauzimanjem uloge punopravnog člana zajednice i društva.
Uspostaviti novu funkciju studenata kao važnih faktora pri izboru nastavnih sadržaja i metoda rada	Studenti, kao članovi naučno-nastavnih vijeća i Senata Univerziteta u Zenici, zastupajući interese svih studenata, aktivno učestvuju u usvajanju i izmjenama nastavnih planova i programa.	Kontinuirano	Mjera je realizirana
Razviti i promovirati važnost stručnih studija na Univerzitetu, te postdiplomskih specijalizacija kao fleksibilan odgovor na potrebe tržišta rada i interesa mladih	Univerzitet u Zenici, u skladu sa Zakonom razvija niz stručnih studija, te organizira postdiplomske specijalizacije.	Kontinuirano	Mjera je realizirana
Studentske centre reorganizirati i redefinirati kako bi postali prirodna sredina u kojoj studenti mogu zadovoljavati većinu svojih potreba (prehrana, privremeno zapošljavanje, kultura, sport, debate, klubovi, druženja) i omogućili veće sudjelovanje studentskih predstavnika u upravljanju tim centrima	Studentski centar je irganizaciona jedinica Univerziteta u Zenici. Iz godine u godinu, uslovi smještaja su kvalitetniji i zadovoljavaju većinu potreba studenata. Zeničko-dobojski kanton za studente sa područja Kanrona, koji su smješteni u studentskim centrima u Mostaru, Sarajevu, Tuzli i Zenici sufinansira smještaj i ishranu.	Kontinuirano	Mjera je realizirana

Podupirati sistemsko provođenje programa praćenja posebno nadarenih mladih. Ti programi trebaju stimulirati razvoj kreativnih potencijala mladih u svim područjima, uključujući i osiguravanje društvene brige o odgovarajućim mehanizmima potpore njihovom zapošljavanju i dugoročnom optimalnom usmjeravanju njihovih potencijala u radnom i tehnološko-naučnom okruženju	Izrada i provedba kantonalnih programa za rad sa nadarenim učenicima Plansko provođenje, podrška i koordinacija sistema takmičenja za više nastavnih predmeta (izrada i odabir zadataka, kao i rješenja) Medijsko predstavljanje aktivnosti	Kontinuirano	Održane sekcije u školama po programima za nadarene učenike. Provedena sva planirana takmičenja po nivoima od odjeljenjskih, razrednih, školskih, općinskih i kantonalnih, te provedene aktivnosti za federalna i državna takmičenja (Matematika, Fizika, Engleski jezik, Informatika). Sa svih općinskih i kantonalnih takmičenja izrađeni su i distribuirani bilteni sa rezultatima takmičenja, zadacima i rješenjima. Na sajtu Pedagoškog zavoda Zenica pzzdk.gov.ba predstavljeni rezultati takmičenja
Osigurati provođenje principa jednakih šansi za dostupnost obrazovanju neovisno o mjestu rođenja i stanovanja, materijalnom i socijalnom statusu, spolu, stanju zdravlja	Zakonom o osnovnoj školi, Zakonom o srednjoj školi i Zakona o visokom obrazovanju su utvrđeni principi jednakih šansi na obrazovanje, bez obzira na mjesto rođenja i stanovanja, materijalni i socijalni status, spol i stanje zdravlja	Kontinuirano	Mjera je realizirana
Realizirati u nastavi osnovnih i srednjih škola ekološke edukativne projekte	Pomoć školama u izradi GPR-a i sugestije u odabiru ekoloških tema i aktivnosti - Odgojnim radom sa učenicima na časovima odjeljske zajednice, kroz vannastavne aktivnosti,sekcije,takmičenja i kvizove - školske akcije prikupljanja petambalaže,	Kontinuirano	Praćenjem Godišnjih programa rada svih osnovnih i srednjih škola podržane sve aktivnosti iz oblasti ekologije putem web stranice Pedagoškog zavoda prosljeđene su korisne informacije o mogućnostima pojedinačnog uključenja škola u ekološke projekte na nivou BiH i međunarodnom nivou („Ekologija i okolina“, „Planeta Zemlja“ „Voda“, „Eno program“...);

	reciklirajućeg papira, i sl; ali i - kroz realizaciju redovne nastave iz nastavnih predmeta: Moja okolina, Priroda, Biologija i Hemija realiziraju se brojne ekološke teme .		-data i preporuka da se BiH uključi u provođenje Međunarodnog programa Ekologija i okolina koji bi pružio mogućnost učenicima i nastavnicima da direktno apliciraju sa konkretnim projektima -Upućen poziv svim školama za učešće u međunarodnom programu sadnje drveća u svojim sredinama (svake godine na dan 20.05.).
U svim područnim školama realizovati program koji se odnosi na predmet tjelesnog i zdravstvenog odgoja	Kontinuiran savjetodavno-instruktivni rad i pedagoško-stručni nadzor u osnovnim školama. Revizija nastavnog plana i okvirnog programa na kantonalnom i federalnom nivou Uvođenje učeničkog kartona u nastavi TiZO od I do V razreda	Kontinuirano	Konstatirano je da nastavnici razredne nastave (40%) izvode nastavu TiZO-a u otežanim uvjetima jer samo 7 područnih škola ima salu za TiZO. Godišnje planove i programe rada kao i mjesečno planiranje i programiranje prilagođavaju uslovima u kojima rade. Uglavnom se nastava izvodi na školskom igralištu, a u pojedinim školama postoje i adaptirane učionice za te namjene. Revidirani su Nastavni planovi i okvirni programi od I do III razreda osnovne škole na federalnom i kantonalnom nivou, a li je neophodno izvršiti temeljne izmjene sadržaja koji se izučavaju u nastavi TiZO-a u razrednoj nastavi što je moguće u novoj reviziji koja je planirana za ovu godinu na federalnom nivou jer su u toku javne rasprave o Nastavnim planovima i okvirnim programima koje organizuje FMON. 3. Nastava se realizira na osnovu revidiranog NPiOP-ama koji je usklađen sa aktuelnim Okvirnim nastavnim planom i programom koje donosi Federalno ministarstvo

			obrazovanja i nauke. Svi nastavnici vode učeničke kartone i unose elemente mjerenja (inicijalno i finalno), a vođenje kartona je propisano NPiOP-amom od I do V razreda. U osnovnim školama se još uvijek ne realiziraju sadržaji koji se odnose na plivanje jer škole ne posjeduju bazene za te namjene.
Osigurati volonterski rad nastavnog kadra u školama i omogućavanje polaganja pripravničkog staža bez zasnivanja radnog odnosa	Omogućen je volonterski rad u školama i polaganje stručnog ispita na osnovu volonterskog pripravničkog staža	Kontinuirano	Značajan broj lica je na ovaj način postigao potrebno radno iskustvo i ostvario pravo na polaganje stručnog ispita. Broj lica koja na ovaj način stiču potrebno radno iskustvo za polaganje stručnog ispita zavisi od mogućnosti škola i zainteresiranosti diplomanata nastavnčkih fakulteta, te konkursa Zavodom za zapošljavanje.
Poboljšanje uslova za realizaciju Plana i programa vezanog za predmet Tjelesni i zdravstveni odgoj	Informacija o stanju materijalno-tehničkih uvjetima za realizaciju nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u osnovnim školama na području Zeničko-dobojskog kantona. Izmjena programsko- planske strukture za treći razred zanimanje krojač, po EU VET programu Ukidanje blok sati TIZO-a u pojedinim školama	Kontinuirano	Urađena je Informacija koja je prezentirana Vladi ZDK i Skupštini ZDK, sa kvalitetnim preporukama za unapređenje školske infrastrukture kada su u pitanju objekti, sredstva, oprema i rekviziti za nastavu TiZO. Mjera je data u formi prijedloga, a Agencija za predškolsko, osnovno i srednje obrazovanje radi na izmjenama NPP-a za zanimanja koja rade po EU VET programu. Škole su upoznate sa ovom mjerom, a izuzete su samo škole koje koriste udaljene ili iznajmljene sportske dvorane.

Obezbjediti uslove za redovno educiranje pedagoga Tjelesnog i zdravstvenog odgoja a naročito za nastavnike razredne nastave	Seminari za nastavnike razredne nastave Seminari za nastavnike predmetne nastave Seminari u organizaciji Društva pedagoga fizičke kulture	Kontinuirano	Mjera je realizirana
Nastaviti sa afirmacijom takmičarskih aktivnosti među mladim svih uzrasta, nastaviti sa afirmacijom Malih olimpijskih igara..	Sudjelovanje PZ-a u programskoj realizaciji, provođenju, podršci i afirmaciji svih takmičarskih aktivnosti u školama, na općinskom, kantonalnom i federalnom nivou u okviru Malih olimpijskih igara.	Kontinuirano	Shodno donesenim izmjenama i dopunama u zakonu o sportu Zeničko – dobojskog kantona član.17. Pedagoški zavod i Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport, kontinuirano sudjeluju u programskoj realizaciji, provođenju, podršci i afirmaciji svih takmičarskih aktivnosti u školama, na općinskom, kantonalnom i federalnom nivou u okviru Malih olimpijskih igara.
Izgradnja kulturnih navika	Sve osnovne i srednje škole na području Zeničko-dobojskog kantona, u sklopu svojih redovnih aktivnosti planiranih GPPR-om, realizirale su mnogobrojne sadržaje s ciljem razvoja kulturnih potreba i navika učenika radi povećanja njihovog učešća u kulturnim aktivnostima škole, te kulturnom i općem razvoju Kantona. S tim u vezi organizirani su mnogobrojni i raznovrsni oblici neposrednog odgojno-obrazovnog rada (npr. vannastavne aktivnosti, dodatna nastava, odgojni rad u odjeljenskoj zajednici) u oblasti umjetnosti, ekologije, sporta, podizanja svijesti o važnosti volonterskog rada te	Kontinuirano	U prethodnom periodu škole su organizirale brojne priredbe, manifestacije, svečanosti, izložbe, festivale učeničkog stvaralaštva, projekcije filmova, posjete ustanovama kulture (bibliotekama, muzejima, pozorištima, centrima za kulturu), izlete i ekskurzije u kojima je učestvovao veliki broj učenika, a u skladu sa individualnim interesima i sklonostima. Škole su, također, ostvarile saradnju sa brojnim nevladinim organizacijama u sklopu koje su realizirani različiti kulturni projekti vezani za nabavku knjiga, održavanje izložbi, izdavanje časopisa, opremanje multimedijalnih kabineta i slično. Projekti su, također, obuhvatili promoviranje zdravog načina života, kreativni i volonterski

	učešća u demokratskim procesima, s naglaskom na civilno društvo. Realizacija je praćena kroz redovan pedagoško-stručni nadzor i sadržana u zapisnicima, koji se sačinjavaju nakon svake posjete školi. Izgradnja kulturnih navika u osnovnim školama podržana je i kroz kreiranje i provođenje trogodišnjih razvojnih planova, čija se realizacija prati na godišnjem nivou.		rad mladih, sportske i druge aktivnosti s ciljem organiziranog korištenja slobodnog vremena.
Dati veću podršku i bolje uvezati posebna redovna takmičenja mladih na planu kulturnog i umjetničkog stvaralaštva	Projekt „Obrazovanje za mir“ Manifestacije muzičkih škola Projekt „Obrazovanje za socijalnu koheziju i BiH na putu ka EU“	Kontinuirano	U svim osnovnim i srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona u trećoj sedmici mjeseca maja održavaju se manifestacije mira. Na svečanostima koje predstavljaju i kulturne događaje za te sredine učenici predstavljaju ono najbolje šta su uradili tokom godine. Ove godine u Zenici na trgu kod robne kuće petnaest zeničkih osnovnih škola izvelo je svoj program za građanstvo. 2. U svim gradovima učenici iz nižih muzičkih škola organiziraju Proljetne koncerte kao i završne godišnje koncerte (Zenica: Kad muzika svira, Mali šlager; Tešanj: Proljetni koncert, Godišnji koncert,...) 3. U okviru ovog projekta na Zeničko-dobojskom kantonu održan je Šahovski turnir u OŠ „Vareš“ u Varešu gdje je uzelo učešće oko 120 učenika. Turnir je bio takmičarskog karaktera s ciljem druženja učenika – Otvorene škole otvorene zajednice- Proljetni koncert učenika nekih škola iz

			Tešnja, Maglaja, Zenice, Kaknja, Visokog, Breze i Vareša –Otvorene škole otvorene zajednice. Učešće je uzelo oko 60 učenika i nastavnika. Koncert je održan s ciljem druženja i susreta različitih kultura.
Treba razmotriti mogućnost formiranje transfera za međugradsku, međudržavnu i međuregionalnu saradnju mladih Kantona		Kontinuirano	Mjera nije realizirana

OBRAZOVANJE I NAUKA

Stepen realizacije mjera iz oblasti mladih i zapošljavanja

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Programima dokvalifikacije i prekvalifikacije poboljšati osposobljenost starijih omladinaca	Program Edukacijom do zaposlenja (finansijer: Služba), Program očuvanja postojećeg nivoa uposlenosti, Program Edukacijom do zaposlenja (FZZZ), Programi obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije PIU SESER-a i FZZZ-a	Kontinuirano	Svi navedeni programi su uspješno realizovani od strane Službe. Ovim programima je obuhvaćeno sufinansiranje obuke, dokvalifikacije i prekvalifikacije oko 300 nezaposlenih mladih osoba, od kojih je u radnom odnosu ostalo oko 60%. Zavisno od iskazanog interesa od strane lokalne zajednice Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport i Pedagoški zavod donose nastavne planove i programe stručnog obrazovanja kako bi se omogućila dokvalifikacija i prekvalifikacija u skladu sa zahtjevima tržišta rada i povećala konkurentnost na tržištu rada.
Uspostavljanje saradnje obrazovnih	Profesionalno informisanje učenika	Kontinuirano	Kao kontinuiranu aktivnost Služba svake

institucija i tržišta rada i rješavanje problema diplomanata Zdravstvenog fakulteta	završnih razreda osnovnih i srednjih škola		godine realizuje pomenutu aktivnost koja podrazumijeva posjetu svim osnovnim i srednjim školama u Kantonu, te prenošenje informacija o tržištu rada, suficitarnim i deficitarnim zanimanjima i važnosti izbora budućeg zanimanja. Problem diplomanata Zdravstvenog fakulteta je riješen tako što su se diplomanti prilikom apliciranja na različite programe poticaja od strane Službe tretirali kao i ostali visokoobrazovani mladi
Usmjeravati obrazovanje u skladu sa zahtjevima tržišta rada	1. Analiza nastavnih planova i programa u srednjim školama Zeničko-dobojskog kantona 2. Revidiranje nastavnih planova u skladu sa potrebama tržišta rada 3. Uvođenje novih zanimanja u skladu sa potrebama tržišta rada 4. Uvođenje poduzetničkog učenja u osnovne i srednje škole	Kontinuirano	Ispitivanje tržišta rada se obavlja svake godine, a rezultati istog se objavljuju u publikaciji FZZZ-a pod nazivom Analiza tržišta rada i u elektronskoj i u printanoj formi. Podaci o stanju na evidenciji nezaposlenih osoba se na zahtjev dostavljaju svim obrazovnim institucijama. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport koordinira aktivnosti vezano za upisnu politiku srednjih škola. Zavisno od zahtjeva lokalne zajednice (općina), a koje bi se trebale rukovoditi potrebama tržišta rada te lokalne zajednice, Ministarstvo usaglašava struke i zanimanja, kao i broj odjeljenja i učenika za svaku pojedinu školu. Također, prilikom odlučivanja o upisnoj politici vodi se računa o materijalno-tehničkoj opremljenosti škole i postojanja stručnog nastavnog kadra da realizira NPP. Što se tiče inoviranja i donošenja novih NPP-a, na inicijativu škola Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport u saradnji sa Pedagoškim zavodom

			nastoji da donese inovirane NPP-e koji mogu osposobiti mlade ljude da budu konkurentniji na tržištu rada i svojim znanjima i vještinama zadovoljiti potrebe poslodavca za kvalitetnom radnom snagom. Analizom nastavnih planova i programa za zanimanja III stepena i zvanja IV stepena u srednjim tehničkim i srodnim školama i srednjim stručnim školama imalo se za cilj dijagnosticirati koliko su postojeći planovi i programi u stanju odgovoriti na promjene društvenog konteksta i razvoja novih tehnologija. Ova analiza je pomogla u pronalaženju polazišne tačke za modernizaciju nastavnih planova i programa kako bi se u školama razvijale ključne kompetencije, učenici osposobili za cjeloživotno učenje i lakše prilagođavanje promjenjivoj okolini i stekli znanja potrebna za praćenje tehnoloških promjena. Objavljena je programsko-planska struktura za 74 zanimanja III i IV stepena u školama Ze-do kantona koje rade po modularnom nastavnom planu i programu. 1. Revidirani nastavni planovi i programi u porodici zanimanja Poljoprivreda i prerada hrane 2. Uvedena nova zanimanja: mašinski tehničar za kompjutersko upravljanje mašinama, mašinski tehničar konstruktor na računaru, finansijski tehničar, bankarski tehničar i data
--	--	--	---

			saglasnost školama za upis učenika u ova zanimanja Razvijen program za integraciju poduzetničke ključne kompetencije u školsko učenje; Razvijen program za ostvarivanje školskih partnerstava sa lokalnom zajednicom neophodnih za razvoj poduzetničke kompetencije u osnovnim i srednjim školama; U toku je faza implementacije u pilot školama
Podupirati sistemsko provođenje programa praćenja posebno nadarenih mladih u svim područjima (...)	-	Kontinuirano	Služba nema posebno kreirane programe, niti aktivnosti za navedenu populaciju. Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport pruža podršku nadarenim mladim kroz organiziranje takmičenja, pružanje finansijske podršku učešću na takmičenjima i obezbjeđuje nagrade mladim za postignute rezultate.
Osigurati volonterski rad nastavnog kadra u školama i omogućavanje polaganja pripravničkog staža bez zasnivanja radnog odnosa	Program volontera	Kontinuirano	Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport je omogućilo volonterski rad i polaganje stručnog ispita u školama

2.2 Zdravstvena zaštita mladih

MJERA (definirana u Strategiji)	AKTIVNOST (koja se realizira da bi se ostvarila mjera)	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE (ukratko navesti do kojeg stepena su realizirane mjere, navesti razloge ako nisu)
Otvoriti (aktivirati) ambulante školske medicine u svakom domu zdravlja gdje postoji nadležni specijalista	Ambulante školske medicine nisu aktivirane niti otvorene u domovima zdravlja obzirom da se školska populaciona grupa liječi kod	Početak 2013. godine	Mjera je realizirana

	porodičnog ljekara. Otvorena je studentska ambulanta pri Kantonalnom zavodu za medicinu rada. Obezbjedena su finansijska sredstva, prostor i projekat.		
Formirati zasebne organizacione jedinice pri službama za zaštitu zdravlja žena koje će biti izolirane i koje će pružati usluge samo korisnicima omladinskog uzrasta(od dječijeg uzrasta pa naviše).Unaprijediti reproduktivno zdravlje i boriti se protiv zaraznih spolnih bolesti	Otvaranjem studentske ambulante za tu populacionu grupu će usluge iz oblasti ginekologije (urologije) se moći realizirati u navedenoj ambulanti.To će sigurno unaprijediti reproduktivno zdravlje mladih	Kraj 2012 godine ili početak 2013 godine	90 procenata aktivnosti rekonstrukcije prostora,nabavke opreme i angažiranja ljekarskog kadra su završene
Organizirati, po mogućnosti, pri službi za urologiju KB Zenica, izolirani prostor koji će biti namjenjen za urološke preglede i terapijske metode osoba omladinskog uzrasta.	Obzirom da je u sklopu djelatnosti studentske ambulante pored porodične medicine predviđen rad i niza specijalističkih djelatnosti (internističke, ginekološke, fizijatrijske, hirurške, otorinolaringološke, neuropsihijatrijske,oftalmološke,ortopedske,dermatovenerološke,urološke) ,uz dostupnost ultrazvučne ,rentgen ,laboratorijske dijagnostike -što znači da će urološka zdravstvena zaštita biti dostupna u studentskoj ambulanti pri Zavodu za medicinu rada i sporta Zeničko-dobojskog kanton	Kraj 2012 početak 2013 godine	90 procenata aktivnosti rekonstrukcije prostora,nabavke opreme i angažiranja ljekarskog kadra su završene.
Otvoriti ambulante za omladinu	Otvorena sportska ambulanta u sklopu		Mjera je realizirana

koaj se bavi sportom profesionalno ili rekreativno (sportskih ambulanti) pri domovima zdravlja koji imaju zaposlene specijaliste fizikalne medicine (Zenica, Visoko, Kakanj, Maglaj, Tešanj, Zavidovići i Žepče)	Zavoda za medicinu rada, prva takve vrste u Bosni i Hercegovini.		
Izdvojiti određeni prostor na odjelu Psihijatrije KB Zenica, koji bi služio isključivo za smještaj psihijatrijskih slučajeva omladinskog uzrasta	Aktivnosti na subspecijalističkom usavršavanju psihijatra (iz oblasti adolescentne psihijatrije) se provodi pri Centru za mentalno zdravlje Doma zdravlja Zenica godini. rekonstrukcije bolničkog prostora bi se moglo dogovarati o otvaranju odjela adolescentne psihijatrije u sklopu psihijatrijske službe KBZ.	U izvještajnom periodu nije bilo započetih aktivnosti	Mjera nije realizirana
Otvoriti Dnevne centre za boravak osoba sa posebnim potrebama i članova njihovih obitelji	Dnevni centri su otvoreni i rade u Zenici, Maglaju i Visokom	Mjera je realizirana u gradovima Zenici i Maglaju su otvoreni dnevni centri az boravak omladine sa posebnim potrebama ,a u fazi realizacije je otvaranje dnevnog centra u Visokom	Predložena mjera je većim dijelom realizirana u velikim gradovima Zeničko-dobojskog kantona su otvoreni dnevni centri, bilo bi potrebno isto realizirati i u Tešnju i Zavidovićima.
Finansirati istraživanja vezana za utjecaj zagađenosti na zdravlje stanovništva	U sklopu redovnih aktivnosti finansiraju se programi iz oblasti javnog zdravlja ,a u	Redovne aktivnosti Zavoda za javno Zdravstvo koji se	Godišnje ugovorene aktivnosti koje se realiziraju svake godine u planiranom kapacitetu

	sklopu kojih se nalaze i aktivnosti vezane za kontrolu ispravnosti javnih vodnih objekata, kontrola školskih vodnih objekata, kontrola kvaliteta zraka, prevencija masovnih nezaraznih bolesti, važno je istaći da se privode kraju aktivnosti realizacije milionskog projekta zbrinjavanja infektivnog medicinskog otpada na Zeničko-dobojskom kantonu.	finansira iz sredstava obaveznog zdravstvenog osiguranja Zavoda zdravstvenog Osiguranja Zeničko-dobojskog kantona. Infektivni medicinski otpad, projekat se realizira iz sredstava Federalnog ministarstva za prostorno uređenje	
--	--	--	--

2.3 Borba protiv bolesti ovisnosti

MJERA (definirana u Strategiji)	AKTIVNOST (koja se realizira da bi se ostvarila mjera)	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE (ukratko navesti do kojeg stepena su realizirane mjere, navesti razloge ako nisu)
Iniciranje zakonskih rješenja za zabranu reklamiranja legalnih PAS i izdvajanja sredstava iz prodaje za organizaciju sistema prevencije i liječenja ovisnih o duhanu Napomena: podatke dopuniti izvještajem Ministarstvo za pravosuđe i upravu, Kantonalna uprava za inspekcjske poslove, općinske službe za inspekcjske poslove, sportski savezi	Nosioci: Ministarstvo za pravosuđe i upravu, Kantonalna uprava za inspekcjske poslove, općinske službe za inspekcjske poslove, sportski savezi	Kontinuirano	Nije poznato da li su nosioci preduzeli aktivnosti u okviru ove mjere.

Iniciranje zakonskih rješenja za prisilno liječenje mladih osoba Napomena: podatke dopuniti izvještajem Ministarstvo za pravosuđe i upravu, Ministarstvo zdravstva	Nosioci: Ministarstvo za pravosuđe i upravu, Ministarstvo zdravstva, JU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona	Kontinuirano	Nije poznato koje su aktivnosti preduzete u okviru ove mjere.
Razvoj Sistema vršnjačke edukacije u sistema obrazovanja	Nosioci: Pedagoški zavod, općine, JU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona, NVO (UNFPA)	Kontinuirano	U okviru časova odjeljske zajednice, redovnih časova u nastavnim predmetima u okviru kojih se tretiraju pitanja bolesti ovisnosti (Moja okolina, Biologija, Hemija i sl.) kao i u okviru vannastavnih aktivnosti promoviše se i provodi sistem edukacije. Posebnim projektom kojeg Zavod za ovisnosti provodi sa Pedagoškim zavodom (od 2014.godine), educiraju se članovi Vijeća učenika koji potom prenose dobijeno znanje u svojim odjeljenjima. Projekat se provodi na području kantona. Ovim se pruža prilika učenicima da na njima primjeren način prenose znanja jedni drugima iz ove oblasti.
Repliciranje Programa "Razvoj mikro-sistema prevencije u školama"	Nosioci: Pedagoški zavod, Vijeće učenika, JU Zavod za bolesti ovisnosti Zeničko-dobojskog kantona ovisnosti, NVO	Kontinuirano	Aktivnosti u ovom projektu su modifikovane jer je skoro svo nastavno osoblje edukovano iz oblasti ovisnosti I putem redovnih časova I vannastavnih aktivnosti provode mjere prevencije. U te aktivnosti su uključeni školski timovi (pedagog, nastavnici i menadžment škole) u saradnji sa Vijećem učenika i Vijećem roditelja.
Kontinuirana edukacija edukatora na	Nosioci: JU Zavod za bolesti ovisnosti	Kontinuirano	Aktivnosti se u kontinuitetu provode. Tako je

prostoru kantona	Zeničko-dobojskog kantona vjerske zajednice, sportski klubovi, NVO - redovno provođenje seminara, radionica sa prosvjetnim radnicima, policijom, vjerskim službenicima, Vijećem roditelja, itd.		do juna 2012.g. programe edukacije prošlo preko 1800 prosvjetnih radnika, preko 800 službenika MUP-a, preko 300 vjerskih službenika, preko 200 članova Vijeća roditelja, itd.
------------------	--	--	---

2.4 Mladi i zapošljavanje

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Omogućiti radno angažovanje mladih putem radne prakse, stažiranja, pripravničkog i volonterskog rada radi suzbijanja dugoročne nezaposlenosti mladih i sticanja neophodnih iskustava za zasnivanje kvalitetnog radnog odnosa	Program sufinansiranja aktivnih mjera za podsticaj zapošljavanja mladih nezaposlenih osoba bez radnog iskustva–„100“ VSS pripravnika iz budžeta Zeničko-dobojskog kantona - finansiranje pripravničkog staža, tako da se putem Službe za zapošljavanje poslodavcu daje novčana subvencija u iznosu od 400 KM mjesečno za neto plaću u trajanju od 12 mjeseci, pri čemu porez i doprinose obračunava i plaća poslodavac iz vlastitih sredstava. Za ovu namjenu Vlada Zeničko-dobojskog kantona godišnje izdvaja sredstva u iznosu od 480.000,00 KM za 100 nezaposlenih mladih osoba.	Kontinuirano	Kontinuirana aktivnost Ministarstva za rad, socijalnu politiku i izbjeglice i JU Služba za zapošljavanje. Prema podacima Službe za zapošljavanje oko 50% pripravnika nakon odrađenog pripravničkog staža ostaje u radnom odnosu kod istog poslodavca ili vrlo brzo nalaze zaposlenje kod drugog poslodavca.
Uspostaviti sistem evidentiranja i praćenja mladih koji napuštaju obrazovni sistem prije završetka	Aktivnost UNICEF-a koja se realizira od 2012. godine	Kontinuirano	Osnovna funkcija aktivnosti će biti izrada baze podataka o mladima koji napuštaju obrazovni sistem prije završetka redovnog

redovnog školovanja, kao i mladih bez obrazovanja i omogućiti njihovo uključivanje u programe sticanja neophodnih vještina za uključivanje u proces rada			školovanja, te o razlozima napuštanja istog.
Unaprijediti postojeće i razviti nove efikasnije mjere i programe aktivne politike zapošljavanja mladih i mjeriti njihovu efikasnost	Vrši se dorada i poboljšanje prethodnog Programa u skladu sa uočenim nedostacima i propustima.	Kontinuirano	
Podsticati informisanje, karijerno vođenje i savjetovanje mladih o mogućnostima samozapošljavanja i razvoja poduzetništva	CISO centar Zenica, Job club Kakanj, program Mladi poduzetnik, profesionalna orijentacija	Kontinuirano	CISO centar Zenica i Job club Kakanj, osim ranije navedenih aktivnosti, pružaju i usluge informisanja, karijernog vođenja i savjetovanja mladih o mogućnostima samozapošljavanja i razvoja poduzetništva. Osim toga, programom Mladi poduzetnik su ove aktivnosti također obuhvaćene.
Podsticati razvoj programa zapošljavanja omladinskog poduzetništva i udruženja mladih naročito usmjerenih na razvijanje visoko produktivnih i tehnološki intenzivnih grana (industrijski i tehnološki parkovi i sl.)	Program Mladi poduzetnik	Kontinuirano	Osim programa Mladi poduzetnik koji je ranije ukratko opisan, od 2012. godine se realizira još jedan programa za mlade – program Omladinsko poduzetništvo – koji će imati za cilj da podstiče razvijanje poduzetničkog duha kod mladih.
Stimulisati i podsticati lokalna partnerstva između lokalnih samouprava, socijalnih partnera i civilnih organizacija koje okupljaju mlade radi njihovog uključivanja u programe i projekte kojima se razvija poduzetnički sektor	Sporazum između World Vision International-a i Službe, projekat GIZ	Kontinuirano	Sporazumom između WVI i Službe (u kojem su još učestvovali i općina Kakanj i ostali lokalni partneri) omogućeno je sufinansiranje zapošljavanja ugroženih skupina mladih osoba (Roma). Osim toga, projekat GIZ, čija je realizacija počela 2012. godine, podrazumijeva promociju i obrazovanje starijih omladinaca, kako bi se barem dijelom uspostavila ravnoteža između njihovih

			vještina i vještina koje su tražene na tržištu rada.
Stimulisati razvoj poduzetništva u posebnim ekonomskim granama (turizam, ekoturizam, agrobiznis)	Program Mladi poduzetnik	Kontinuirano	Navedenim programom poseban naglasak je stavljen na turizam i agrobiznis, u prilog čega govori i činjenica da su osobe koje su aplicirale na ovaj program sa pomenutim djelatnostima imale prednost prilikom bodovanja njihovih aplikacija. Osim toga, u narednom periodu je planirano i proširenje aktivnosti na ovom planu.
Obezbijediti nove i unaprijediti postojeće kreditne linije radi povećanja zainteresovanosti mladih u svim sredinama za otpočinjanje sopstvenog poslovanja i rasta zaposlenosti	Program Mladi poduzetnik	Kontinuirano	Osim programa Mladi poduzetnik, nije bilo više aktivnosti kojima su se podsticali mladi na pokretanje vlastitog biznisa, ponajviše zbog nedovoljnosti finansijskih sredstava u budžetu Službe.
Uvesti sistem olakšica i subvencija radi stimulisanja poslodavaca da zapošljavaju mlade	Program volontera	Kontinuirano	Program volontera, koji je bio aktivan sve do maja 2012. godine, može se smatrati jednim vidom olakšice i subvencije u zapošljavanju mladih.
Uspostaviti sistem jedinstvenog i potpunog izvještavanja mladih o slobodnim radnim mjestima na lokalnom i kantonalnom tržištu rada	CISO Zenica	Kontinuirano	Jedna od aktivnosti CISO Zenica je i ažuriranje i održavanje, kako u elektronskoj tako i u pisanoj formi, oglasne ploče na kojoj se svakodnevno postavljaju novi oglasi za slobodna radna mjesta širom BiH.
Razvijati sistem karijernog vođenja i savjetovanja mladih pripadnika osjetljivih grupa u svim sredinama	CISO Zenica, Job club Kakanj	Kontinuirano	Kao što je ranije navedeno, osnovni zadaci CISO Zenica i Job club Kakanj su karijerno vođenje i savjetovanje svih mladih, pa tako i onih koji pripadaju osjetljivim grupama.
Podsticati poslodavce na zapošljavanje mladih pripadnika osjetljivih grupa	Vlada Zeničko-dobojskog kantona je Zaključkom broj: 02-34-7168/14 od 03.04.2014. godine usvojila Akcioni	Kontinuirano	Kroz sve programe zapošljavanja koje provodi JU Služba za zapošljavanje ZDK, poseban akcenat se stavlja na ranjive

	plan za provedbu Strategije zapošljavanja Zeničko-dobojskog kantona 2013-2020. gdje je kao poseban Strateški cilj utvrđeno Povećanje zapošljivosti ranjivih skupina na tržištu rada ZDK.		kategorije. Osim toga, za pojedine ranjive kategorije, kao što su Romi, kreiraju se i posebni programi.
Usklađivati ponude formalnih i neformalnih oblika obrazovanja sa potrebama tržišta rada i željama mladih	-	Kontinuirano	U programu rada Službe ne postoji jedna specifična aktivnost kojom bi se ova mjera mogla realizovati. Međutim, kroz sve ranije navedene aktivnosti (naročito programe obuke) Služba pronalazi načine da uskladi sve oblike obrazovanja sa potrebama tržišta rada.
Stalno usklađivati ponudu obrazovnih profila u srednjim stručnim školama sa potrebama tržišta rada uz uvažavanje specifičnosti lokalnih sredina i principa održivog razvoja	Ispitivanje tržišta rada	Kontinuirano	Samo se ispitivanje tržišta rada može smatrati aktivnošću koja barem približno može ostvariti ovu mjeru, a koja je u nadležnosti Službe. Smatramo da je potrebno veće zalaganje ostalih nadležnih institucija i ministarstava, kako bi se ova mjera uspješno realizovala.
Modernizovati i razvijati profesionalnu praksu i praktičnu nastavu, kako u srednjim školama i obrazovnim institucijama, tako i u preduzećima/privrednim društvima	-	Kontinuirano	Služba nema posebno kreiranu aktivnost koja bi mogla realizovati ovu mjeru. Program volontera sa posebnim osvrtom na nastavni kadar se može smatrati do sada najuspješnijom aktivnošću koja je pomagala u realizaciji ove mjere.
Promovirati pristup kvalitetnim poslovima i ponuditi novi početak u obliku obuke, do-obuke, radne prakse, posla ili druge mjere za osposobljavanje za zapošljavanje, prije nego što dosegnu šest mjeseci nezaposlenosti. Mladim ljudima treba	Program Edukacijom do zaposlenja (finansijer: Služba), Program očuvanja postojećeg nivoa uposlenosti, Program Edukacijom do zaposlenja (FZZZ), Programi obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije PIU SESER-a i FZZZ-a	Kontinuirano	Svi navedeni programi su ranije opisani i svi imaju za cilj da se promoviše pristup kvalitetnim poslovima i ponudi novi početak za mlade u obliku obuke, prekvalifikacije, dokvalifikacije, radne prakse, posla, itd. Ovim programima je obuhvaćena i populacija mladih koji se još uvijek nisu nalazili više od

osigurati visokokvalitetno obrazovanje i obuku za poboljšanje njihovih sposobnosti za dobijanje zaposlenja u cilju poboljšanja životnog standarda			šest mjeseci na evidenciji nezaposlenih.
---	--	--	--

2.5 Sportske aktivnosti mladih

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Nastaviti dosadašnja nastojanja Vlade i Skupštine da se Zakon o sportu Zeničko-dobojskog kantona što dosljednije implementira, s posebnim akcentom na implementaciju u ruralnim područjima	Usvojen Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sportu Zeničko-dobojskog kantona	Kontinuirano	Usvajanje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sportu je, između ostalog, vršeno i zbog dosljednije i lakše primjene zakona u praksi.
Poboljšanje uslova za realizaciju Plana i programa vezanog za predmet Tjelesni i zdravstveni odgoj	- Izvršeno istraživanje u organizaciji Sportskog saveza Zeničko-dobojskog kantona i Udruženja „Naša djeca“ Zenica (2009). -Pedagoški zavod Zenica izvršio temeljno istraživanje za oblast prostorni i tehnički uslovi za implementaciju Predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj (2011 god.).	Kontinuirano	Pomenuta istraživanja omogućavaju izradu konkretnog plana aktivnosti, odnosno, omogućavaju suštinsko rješavanje problematike vezane za Tjelesni i zdravstveni odgoj Udruženje „Naša djeca,, Zenica nastoji iznaći donatora za realizaciju dva alternativna prostora u područnim školama. Sportski savez Zeničko-dobojskog

			kantona i Udruženje „Naša djeca,, nastoje dogovoriti da se o problematici Tjelesnog i zdravstvenog odgoja raspravlja na sjednicama Vijeća Općine Zenica i Vlade i Skupštine ZDK.
Obezbijediti uslove za redovno educiranje pedagoga za nastavu Tjelesnog i zdravstvenog odgoja, a naročito za nastavnika razredne nastave	Pedagoški zavod organizovao je dva seminara za realizaciju predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj	Kontinuirano	Dosadašnje aktivnosti na edukaciji realizatora NPP Tjelesni i zdravstveni odgoj su u početnoj fazi jer edukacija realizatora predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj zahtjeva planski pristup i kontinuiranu koordinaciju sa NVO iz oblasti sporta.
Poduzeti konkretne aktivnosti na obezbjedenju uslova za omasovljenje temeljnih sportova: atletika, plivanje, gimnastika, zimski sportovi – skijanje - klizanje itd. Obezbijediti uslove da svaki završeni učenik–učenica osnovne škole zna da pliva i da ima osnovna teoretska i praktična znanja iz atletike.	Realizacijom programa MOI značajno su zastupljene aktivnosti vezane za atletiku. Postignuti su skromni rezultati na nivou Kantona u afirmaciji plivanja skijanja i gimnastike (ova mjera uglavnom se pokušava ostvariti u samo nekoliko općina).	Kontinuirano	Mjera nije realizirana uglavnom zbog nedostatka finansijskih sredstava.

2.6 Maloljetnička delinkvencija

MJERA	AKTIVNOST koja se realizira da bi se ostvarila mjera	ROK IMPLEMENT ACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Provođenje Zakona o zabrani prodaje alkohola i duhanskih proizvoda mladima Informacije dobivene od mladih prilikom kontakta sa njima upućuju da je mladima moguće doći do alkohola i duhanskih proizvoda. Stoga je potrebno dalje raditi na provođenju zakonskih mjera u ovom području. Naročito je evidentno i istraživanjem dokazano da brojne prodavnice preuzimaju i ulogu kafića/kafane jer prodaju alkohol ispred prodavnice. Ovim se mladima šalje jasna poruka o odobravanju ovakvih aktivnosti. „Kafići na travi“ kako smo ih nazvali funkcionišu i u gradskim zonama, a u selu je ovaj fenomen više raširen. Nosioci: MUP, Kantonalna uprava za inspekcjske poslove, općinske službe za inspekcjske poslove, sportski savezi.	- Policijski službenici MUP-a Zeničko-dobojskog kantona su, prilikom vršenja svojih redovnih poslova i zadataka, dosljedno provodili Zakon o zabrani prodaje alkohola i duhanskih proizvoda osobama mlađim od 18 godina. Kontinuirano su prikupljane relevantne informacije od omladinskih udruženja, sportskih klubova, građana i slično, vršeni su obilasci ugostiteljskih objekata, prodavnica i kioska u vrijeme noćnih sati te su, po svakom uočenom prekršaju, vlasnici i uposleno osoblje navedenih objekata upozoravani odnosno sankcionisani u skladu sa zakonima, odlukama općinskih vijeća i drugim pravnim propisima koji se odnose na javni red i mir. Ovim vidu nadzora i kontrole naročito su bili podvrgavani trgovinski i ugostiteljski objekti smješteni u blizini masovnih okupljališta mladih i obrazovnih institucija, a sve u skladu sa Državnom strategijom prevencije i suzbijanja maloljetničkog kriminala. Vlasnicima trgovinskih i ugostiteljskih objekata koji su propustili izvršiti svoju zakonsku obavezu naloženo je da na vidnim mjestima u svojim objektima istaknu obavještenja o zabrani prodaje alkoholnih pića i duhanskih proizvoda maloljetnim licima, uz napomenu da će nepridržavanje ove odredbe biti sankcionirano u skladu sa važećim propisima. Naprijed	- 2010. godina	- U izvještajnom periodu, policijski službenici Ministarstva unutrašnjih poslova su postigli zadovoljavajući rezultat na planu provedbe propisa koji regulišu zabranu prodaje i točenja alkohola licima mlađim od 18 godina. S obzirom da je riječ o kontinuiranom procesu, neophodno je nastaviti sa dosadašnjim aktivnostima bez vremenskog ograničenja, uz sveobuhvatnu saradnju MUP-a sa Kantonalnom službom za inspekcjske poslove, inspekcjskim službama na nivou općina, obrazovnim institucijama i sportskim savezima.

	spomenute aktivnosti trebaju biti istim ili pojačanim intenzitetom nastavljene i u narednom periodu, u saradnji MUP-a sa Kantonalnom upravom za inspekcijske poslove, općinskim službama za inspekcijske poslove, udruženjima građana koja okupljaju pripadnike mlade populacije i sportskom savezima.		
Kontinuirana edukacija edukatora na prostoru kantona JZU Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti visnosti je razvio model edukacije edukatora i u 2009. godini usmjeren je na sistem obrazovanja i vjerske zajednice. U svakoj školi se educira 10 nastavnika za provođenje mjera prevencije, i svi službenici vjerskih zajednica. Program je moguće proširiti i uključenjem drugih bitnih ciljanih populacija (sportski klubovi, policija, sudstvo...) Nosioci: Kantonalni zavod za borbu protiv bolesti ovisnosti, MUP, Pedagoški zavod, vjerske zajednice, sportski klubovi, NVO.	- Ministarstvo unutrašnjih poslova je u izvještajnom periodu poduzimalo brojne i raznovrsne aktivnosti u cilju što kvalitetnije i sveobuhvatnije edukacije policijskih službenika. U saradnji sa svim relevantnim domaćim i međunarodnim institucijama, nastavljen je pozitivan trend iz prethodnih godina tako da je održan niz obuka policijskih službenika, nakon čega su educirani policijski službenici stečena znanja i iskustva prenosili drugim policijskim službenicima. Policijski službenici su kontinuirano vršili edukaciju na temu sprječavanje i suzbijanje zloupotrebe opojnih droga. Ove aktivnosti, koje su obuhvatale veliki broj osnovnih i srednjih škola i sportskih klubova, izvođene su najvećim dijelom od strane educiranih policijskih službenika i, kad god je to bilo potrebno, u saradnji sa stručnim osobljem Kantonalnog zavoda za borbu protiv bolesti ovisnosti. Kontinuiranom godišnjom obukom policijskih službenika, uz ostalo, bila je obuhvaćena i edukacija na teme rad policije u zajednici i prevencija i sprječavanje zloupotrebe opojnih droga.	- Kontinuirano	- U izvještajnom periodu, Ministarstvo unutrašnjih poslova je poduzelo sve planirane mjere i radnje u smislu što potpunije i svestranije edukacije policijskih službenika. Potrebno je nastaviti sa permanentnom edukacijom policijskih službenika, s tim da bi akcenat tokom daljnjih aktivnosti trebalo staviti na edukaciju policijskih službenika iz oblasti prevencije i suzbijanja zloupotrebe opojnih sredstava i sprječavanja i suzbijanja svih vidova maloljetničkog kriminaliteta. Izvršenom analizom o educiranosti kadra koji dolazi u dodir sa problemom maloljetničke deliokvencije pokazalo se da postoji potreba za dodatnom edukacijom na temu maloljetničke delikvencije i rada sa maloljetnim počiniocima krivičnih djela, a sve u cilju prevencije maloljetničkog prijestupništva.
Organizovati rad turističko-	- U promatranom periodu, policijski službenici su	- Kontinuirano	- Po svim zahtjevima nadležnih inspekcijskih

ugostiteljskih inspektora u dane vikenda (petak i subota) radi kontrole točenja alkoholnih pića maloljetnim licima u ugostiteljskim objektima Nosilac: Kantonalna uprava za inspekcijske poslove, općinske inspekcije i MUP	imali zadatak da u svim slučajevima pruže asistenciju predstavnicima nadležnih inspekcijskih službi kad god se radilo o kontroli točenja alkoholnih pića maloljetnim licima u ugostiteljskim objektima na području Zeničko-dobojskog kantona. Turističko-ugostiteljskim inspektorima su, u skladu sa propisanim procedurama, uredno i navrijeme pružane potrebne informacije, asistencije i prosljeđivane službene zabilješke sačinjene od strane policijskih službenika koje se odnose na kontrolu prodaje i točenja alkoholnih pića maloljetnim licima u ugostiteljskim objektima kako bi po istim preduzeli mjere i radnje iz svoje nadležnosti. Izvršen je i određen broj pregleda i racija u ugostiteljskim objektima u kojima se okupljaju pripadnici mlade populacije koje su imale za cilj provjeru provođenja propisa o zabrani točenja alkoholnih pića maloljetnim licima, pronalaženje i oduzimanje opojnih sredstava, pronalaženje i oduzimanje nelegalno posjedovanog hladnog i vatrenog oružja, predmeta proisteklih iz vršenja krivičnih djela i drugih predmeta čije držanje nije dozvoljeno.		službi policijski službenici su postupili u skladu sa važećim opropisima i inspektorima pružili sve potrebne asistencije i obavještenja. Isto postupanje policijskih službenika prilikom kontrole prodaje i točenja alkoholnih pića maloljetnim licima u ugostiteljskim objektima potrebno je provoditi i u budućnosti.
Putem realizacije koncepta „Dani otvorenih vrata“ organizovati posjete učenika osnovnih i srednjih škola organizacionim jedinicama inistarstva unutrašnjih poslova (posebno struktura starosti od 14 do 18 godina), kojima će se prezentovati	- U toku realizacije koncepta „Dani otvorenih vrata“, redovno su, u sklopu planiranih aktivnosti Ministarstva, odnosno Uprave policije, organizovane posjete učenika osnovnih i srednjih škola, kao i polaznika jednog broja obdaništa, organizacionim jedinicama Ministarstva nutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona tokom kojih su učenicima predstavljena sredstva i	- Kontinuirano tokom školske godine	- Provedba koncepta „Dani otvorenih vrata“ od strane policijskih službenika realizirana je u punom kapacitetu. Kada se radi o preventivnom djelovanju i suzbijanju maloljetničke delikvencije na području Zeničko-dobojskog kantona, realno je očekivati da će realizacija koncepta „Dani otvorenih vrata“, koja se prioritarno odnosi na

predstaviti policijski rad i djelovanje, zakonski propisi, kao i određene preventivne aktivnosti koje se poduzimaju na poboljšanju ukupnog stanja bezbjednosti. Nosilac: MUP	metode policijskoga rada i djelovanja, zakonski propisi i drugi pravni akti kojih se policijski službenici moraju pridržavati prilikom obavljanja svojih poslova kao i određene preventivne aktivnosti koje se kontinuirano poduzimaju u cilju poboljšanja ukupne bezbjednosne situacije. U sklopu ove aktivnosti tokom koje je akcenat stavljan na populaciju starosne dobi od 14 do 18 godina, održan je i veći broj prigodnih predavanja na temu alkoholizma, zloupotrebe opojnih sredstava, trgovine ljudima, prevencije maloljetničke delikvencije itd., prilagođenih uzrastu slušalaca.		učenike osnovnih i srednjih škola dugoročno ostvariti vrlo pozitivne efekte.
Putem seminara, okruglih stolova, javnih tribina i sredstava informisanja promovirati i djelovanje policije u smislu da se građani, a posebno omladina upozna sa vrijednostima projekta "Rad policije u zajednici", odnosno kako se te vrijednosti prožimaju kroz ukupan rad i djelovanje policije. Nosilac: MUP	- Posredstvom raznih seminara, okruglih stolova, javnih tribina i, što je najčešće bio slučaj, sredstava informisanja, promovirano je djelovanje policije u cilju upoznavanja građana, prevashodno onih mlađe životne dobi, sa prednostima, vrijednostima i pozitivnim učincima projekta „Rad policije u zajednici“. Realizacija ovog projekta dovela je do toga da se sve veći broj građana obraća policijskim službenicim, ne samo u smislu prijavljivanja bezbjednosno interesantnih događaja nego i u smislu zajedničkog, preventivnog djelovanja. Građani su u ovoj vrsti saradnje sa policijskim službenicima prepoznali dobru priliku za svoje aktivno sudjelovanje u kreiranju povoljnijeg bezbjednosnoga ambijenta i uspostavu što čvršćeg povjerenja između njih i policijskih službenika kako bi, poduzimajući zajedničke napore, mogli lakše uočiti i efikasnije se	- Kontinuirano	- Provedba koncepta „Rad policije u zajednici“ pokazala se kao vrlo efikasna način izgradnje povjerenja između građana i policijskih službenika. Ministarstvo unutrašnjih poslova bi, u narednom periodu, u saradnji sa vaspitno-obrazovnim i drugim relevantnim institucijama na području Zeničko-dobojskoga kantona, trebalo osmisliti, planirati i realizovati jednu ili više javnih kampanja čiji prioritetni cilj bi bila dalja afirmacija „Rada policije u zajednici“ a sve u cilju preventivnog djelovanja, odnosno suzbijanja svih oblika maloljetničkog kriminaliteta.

	suprotstaviti svim vidovima nezakonitog djelovanja. Važno je istaknuti prisustvo većeg broja učenika sa području Zeničko-dobojskog kantona na „Kid's festivalu“ koji se, tokom izvještajnog perioda, u junu svake godine, održavao u Sarajevu, pri čemu policijski službenici kod odvoza i dovoza djece kao i njihovog bezbjednog boravka na Festivalu nastavnici i rukovodnom osoblju škola pružaju svu potrebnu pomoć i podršku.		
U okviru projekta „Policajac u školi“ organizovati predavanja u osnovnim i srednjim školama, gdje će se posebno učenicima od 14 do 18 godina prezentirati rad policije, zakonski propisi, određene negativne pojave u društvu (droga, alkohol, prostitucija, trgovina ljudima i dr.) a što se može dovesti u vezu sa navedenim populacijama. Nosilac: MUP	- Policijski službenici, prije svega oni koji su zaduženi za rad policije u zajednici redovno su, u okviru akcije „Policajac u školi“, provodili aktivnosti u cilju što boljeg educiranja djece predškolskoga i školskoga uzrasta, pri čemu je izvršen veći broj posjeta policijskih službenika obdaništima, osnovnim i srednjim školama i drugim ustanovama koje okupljaju djecu i pripadnike mlade populacije. U svim ovim slučajevima, fokusirajući se naročito na populaciju starosne dobi od 14 do 18 godina, održan je niz prigodnih predavanja o narkomaniji, alkoholizmu, trgovini ljudima, prostituciji, prevenciji maloljetničke delikvencije, metodama nenasilnog rješavanja konflikata, bezbjednosti učesnika u saobraćaju itd. Kroz svakodnevne kontakte na javnim mjestima i mjestima sa povećanim bezbjednosnim rizikom, policijski službenici su pripadnicima mlade populacije kontinuirano ukazivali na štetnost i pogubnost vršenja krivičnih djela i svih vidova nezakonitog ponašanja.	- Kontinuirano	- Provedba koncepta „Policajac u školi“ od strane policijskih službenika u dosadašnjem periodu je u najvećoj mjeri realizirana, s tim da bi Ministarstvo unutrašnjih poslova moglo u narednom periodu, u saradnji sa direktorima, pedagozima i nastavnim osobljem škola, osmisliti, planirati i realizirati jednu ili više javnih kampanja čiji cilj bi bila dalja afirmacija ovoga koncepta. Kada je riječ o prevenciji i suzbijanju maloljetničke delikvencije na području Zeničko-dobojskog kantona, realno je očekivati da će koncept „Policajac u školi“ dugoročno proizvesti pozitivne efekte.

Putem policijskih patrola pojačati pristup policijskih službenika na prostorima u blizini školskih objekata i drugih prostora na kojima se okuplja omladina u smislu da se uspostavi bliži kontakt i dijalog (komunikacija) sa učenicima, nastavnim i rukovodnim osobljem u vezi određenih negativnih pojava, problema i načina rješavanja istih. Nosilac: MUP	- Redovne i vanredne policijske patrole su u izvještajnom periodu svakodnevno vršile obilazak školskih objekata i drugih prostora na kojima se okupljaju mladi, pri čemu je sa ovom populacijom došlo do uspostavljanja dijaloga kao i sa nastavnim osobljem, pedagogima i direktorima škola. Prilikom svakog od ovih kontakata, ukazano je na negativne pojave koje se tiču mlade populacije kao i na najbolje načine njihovoga rješavanja i otklanjanja. Policijski službenici su poduzeli niz mjera i radnji kako bi se, u toku i nakon nastave, iz školskih dvorišta, sa pristupnih puteva i iz neposredne blizine školskih objekata odstranila lica koja nisu učenici ili uposlenici škola. Ovakve aktivnosti policijskih službenika rezultirale su time da u školskim objektima, u školskim dvorištima i u njihovoj neposrednoj blizini u izvještajnom periodu nije zabilježeno ni jedno nezakonito ponašanje naprijed navedenih lica ili ozbiljniji incident kojim bi bilo ugroženo odvijanje nastavnog procesa, školska imovina ili sigurnost učenika i nastavnog osoblja škola.	- Kontinuirano	- Policijski službenici MUP-a Ze-Do kantona su, svojim kontinuiranim prisustvom i primjenom pojačanih mjera kontrole i nadzora u blizini školskih objekata te stalnom komunikacijom sa učenicima, nastavnim osobljem, pedagogima i direktorima škola osigurali maksimalno povoljne bezbjednosne uvjete za nesmetan boravak učenika u školskim dvorištima i odvijanje nastavnog procesa.
Na sjednicama “Foruma bezbjednosti građana” (općinski nivo) analizirati stanje sigurnosti sa akcentom na maloljetničku delinkvenciju, gdje će se na osnovu toga na nivou svake općine donijeti određene mjere, radnje i aktivnosti u cilju poboljšanja stanja sigurnosti i	- Na periodičnim sastancima Foruma za bezbjednost građana koji djeluju na nivou općina na području Zeničko-dobojskog kantona, postignut je niz vrlo važnih i konkretnih dogovora koji su, u cilju efikasnijeg suprotstavljanja pojavi maloljetničke delinkvencije i općeg poboljšanja bezbjednosne situacije na području Zeničko-dobojskog kantona, osim policijskih službenika, u najvećem broju slučajeva, uključivali i	- Kontinuirano tokom školske godine	- Na nivou lokalnih zajednica, rad Foruma za bezbjednost, postigao je zadovoljavajuće rezultate. Imajući u vidu da veći broj krivičnih djela koja ugrožavaju sigurnost djece i pripadnika mlade populacije po svojoj težini, zastupljenosti i porijeklu izvršilaca nadilazi okvire lokalnih zajednica, kantona pa i entiteta, neophodno je, u saradnji sa ministarstvima unutrašnjih poslova i drugim

sprječavanja određenih negativnih pojava i događaja. Nosilac: MUP	angažovanje centara za socijalni rad, odgojno-obrazovnih institucija, nadležnih kantonalnih i općinskih službi, zdravstvenih ustanova, omladinskih udruženja kao i drugih relevantnih institucija u čijoj nadležnosti je staranje o stanju mlade populacije. Na sastancima Foruma za bezbjednost građana, jedna od ključnih tema bila je bezbjednosna situacija u objektima osnovnih i srednjih škola, odnosno u dvorištima i neposrednoj blizini školskih objekata, naročito u vrijeme trajanja školskih odmora, kako bi se u naznačenom vremenu u potpunosti eliminisalo prisustvo lica sklonih vršenju krivičnih djela i njihov eventualni kontakt sa učenicima. Na sastancima Foruma za bezbjednost građana dogovarane su aktivnosti policijskih službenika na planu njihove saradnje sa učenicima, nastavnicima, pedagozima i direktorima osnovnih i srednjih škola, predstavnicima Pedagoškog zavoda i resornog kantonalnog ministarstva, inicirani su sastanci sa direktorima, pedagozima i nastavnim osobljem škola u smislu što uspješnijega rada na zaštiti učenika od kriminogenih uticaja i prevenciji maloljetničke delikvencije te je pokrenuta kampanja prijavljivanja slučajeva nasilja u porodici čije žrtve su djeca i pripadnici omladinske populacije.		policijskim agencijama na svim nivoima, još intenzivnije nastaviti sa realizacijom državnih strategija koje tretiraju ovu oblast, a prije svega „Državnog akcionog plana za borbu protiv zloupotrebe opojnih droga“, „Prevencija i suzbijanje maloljetničke delikvencije u Bosni i Hercegovini“, „Državne strategije za borbu protiv nasilja nad djecom“, kao i rada na projektima koji su tokom dosadašnje primjene proizveli dobre rezultate „Rad policije u zajednici“, „Policajac u školi“, „Dani otvorenih vrata“, „Forum za bezbjednost građana“, „Forum građana povratnika“ itd.
Pojačana kontrola i legitimisanje lica, uključujući pregled i pretres lica i vozila, te ugostiteljskih objekata u skladu sa postojećim zakonima. pojačano prisustvo	- Svakodnevno su vršene kontrole i legitimisanje lica, uključujući, po potrebi, i preglede i pretrese lica i motornih vozila, te ugostiteljskih objekata, u skladu sa važećim zakonima i drugim pravnim propisima. U 2014. godini izvršeno je 250	- Kontinuirano	- U skladu sa svojim kadrovskim i tehničkim mogućnostima, policijski službenici su uspješno realizovali većinu navedenih zadataka. Ocjena je da bi, zbog veće efikasnosti na planu prevencije i suzbijanja

policijskih službenika na identifikovanim mjestima gdje je do sada zabilježeno najčešće okupljanje kriminogenih lica, kao i lica sklonih narušavanju javnog reda i mira, te po procjeni preduzimati zakonom predviđene mjere i radnje. Vršiti češće obilaske osnovnih i srednjih škola, posebno u vrijeme školskih odmora, te svakodnevno ostvarivati kontakt sa nastavnim osobljem, pedagozima i odgovornim licima navedenih institucija. Kroz kontrolu učesnika u saobraćaju vršiti pregled, a po ukazanoj potrebi vršiti i pretres vozila i lica u vozilima, a na osnovu ZKP-a FBiH-a, a sve u cilju pronalaska sredstava pogodnih za samopovređivanje, povređivanje drugih lica, te predmeta koja potiču iz krivičnih djela i pogodnih za izvršenje krivičnih djela. Nosilac: MUP	pretresa stanova, 13 pretresa ugostiteljskih objekata, 605 pretresa motornih vozila i 108 pretresa drugih prostorija. Provođene su i kontinuirane aktivnosti na planu kontrole kretanja maloljetnih lica poslije 23,00 odnosno 24,00 sata bez pratnje roditelja, staratelja ili usvojitelja. Policijski službenici su, nastavljajući intenzivne aktivnosti iz prethodnog perioda, učinili još većim svoje prisustvo na mjestima gdje se u najčešćem broju slučajeva okupljaju kriminogena lica kao i lica sklona narušavanju javnoga reda i mira te su, po potrebi, preduzimali sve zakonom predviđene mjere i radnje. Prisustvom na navedenim mjestima, policijski službenici su, osim poduzimanja represivnih mjera, u skladu sa zakonom, preventivnim mjerama djelovali na lica sklona vršenju krivičnih djela i narušavanju javnog reda i mira.		maloljetničke delikvencije na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009. – 2014 - godina“, trebalo pristupiti kadrovskom jačanju policijskog sastava, odnosno radnom angažiranju dodatnog broja policijskih službenika, srazmjerno ukazanim potrebama. S tim uvezi, potrebno je podržati Ministarstvo unutrašnjih poslova u kontinuiranom nastojanju da, putem javnih oglasa i radnog angažiranja nedostajućega broja policijskih službenika u činu „policajac“ i „mlađi inspektor“, ojačava svoju kadrovsku strukturu.
---	--	--	--

2.7 Socijalna zaštita i standard mladih

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Omogućavanje mladim ljudima da imaju pristup adekvatnim nivoima socijalne zaštite, posebno mladim ljudima koji nisu u obrazovanju, obuci ili u radnom odnosu i koji ne primaju beneficije za nezaposlenost	Primjena Zakona o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom („Službene novine Zeničko-dobojskog kantona“, broj: 13/07, 13/11). U 2014. godini uspostavljena JU Centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama Zeničko-dobojskog kantona. Kontinuirana podrška Ustanovi „Dnevni centar za djecu s posebnim potrebama“ Maglaj za korisnike sa područja općina: Zavidovići, Žepče i Maglaj; Podrška za realizaciju projekata: - „Dnevni centar za djecu i odrasle osobe s posebnim potrebama u Visokom a za korisnike sa područja općina: Kakanj, Visoko, Breza, Vareš i Olovo; - „Sigurna kuća za žene i djecu žrtve nasilja u porodici pri Udruženju „Medica“ Zenica; - Dnevno zbrinjavanje pri JU Škola za odgoj, obrazovanje i rehabilitaciju osoba sa poteškoćama u psiho-fizičkom razvoju Zenica; Na osnovu Sporazuma o saradnji zaključenog 30.09.2013. godine između	Kontinuirano	Mjera je realizirana.

	ZE-DO kantona - Ministarstva i Ustanove socijalne zaštite "Sumero centar za podršku osobama s invaliditetom u zajednici", ovo Ministarstvo je u 25.08.2014. godine potpisalo Ugovor o načinu realizacije prvog koraka u decentralizaciji i transformaciji postojećeg institucionalnog smještaja osoba s invaliditetom iz ZE-DO kantona.		
Promicanje ekonomsku, pravnu i socijalnu zaštitu porodičnog života, posebno pomoću socijalnih i porodičnih potpora, poreznih olakšica, poticanja gradnje stanova prilagođenih potrebama porodice, pomoći mladim domaćinstvima i drugim odgovarajućim mjerama, a radi osiguranja uslova potrebnih za puni razvoj porodice, kao osnovne jedinice društva	- Izrada nacrt federalnog Zakona o minimumu socijalne sigurnosti - Izrada nacrt Zakona o socijalno neprofitnom stanovanju u Zeničko-dobojskom kantonu	Kontinuirano	Postoje pomoci u realizaciji navedene mjere
Promoviranje pristupa kvalitetnim poslovima i davanje ponude za novi početak u obliku obuke, do-obuke, radne prakse, posla ili druge mjere za osposobljavanje za zapošljavanje, prije nego što dosegnu šest mjeseci nezaposlenosti. Mladim ljudima treba osigurati visokokvalitetno obrazovanje i obuku za poboljšanje njihovih sposobnosti za dobijanje zaposlenja, u cilju poboljšanja	- Realizacija projekta „Stručno osposobljavanje zdravstvenih radnika za samostalan rad bez zasnivanja radnog odnosa-volonterski rad“. -Sufinansiranje projekta stručnog osposobljavanja nezaposlenih osoba kod poznatog poslodavca, koji je implementirala REZ Agencija Zenica, a provodio se uz tehničku podršku USAID Sida GOLD Projekta	Kontinuirano	Kroz ovaj Projekat u 2014. i 2015. godini omogućeno je sticanje radnog iskustva mladim osobama zdravstvene struke, do 35 godina starosti bez radnog iskustva u stečenoj stručnoj spremi i zanimanju, a koji se nalaze na evidenciji nezaposlenih osoba u JU Služba za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona. Kroz GOLD projekat u 2014. i 2015. godini zaposleno je 680 nezaposlenih osoba sa područja Zeničko-dobojskog kantona uglavnom kod poslodavaca iz oblasti tekstilne

životnog standarda			industrije.
Postizanje jednakosti na tržištu rada za sve mlade ljude i poboljšanje uslova za zapošljavanje mladih, spriječiti diskriminiranje mladih ljudi na tržištu rada na osnovu starosti i osigurati da mladi ljudi imaju iste uslove kao i drugi radnici i da ne budu iskorišteni kao izvor jeftine i neobavezne radne snage. Kako bi se spriječila diskriminacija, mladi ljudi bi trebali biti informirani o svojim pravima u vezi sa radnim uslovima	- Zapošljavanje mladih osoba putem Fed. zavoda zapošljavanje -Edukacijom do zaposlenja - 2010. godina - Program zapošljavanja mladih do 30 godina 2011. g; - Program zapošljavanja mladih 400+ (2011. g) -SSNESP (zapošljavanje i samozapošljavanje) – 2010. godina -Informatička obuka za 126 osoba	Kontinuirano	
Osiguravanje u Budžetu Kantona novčana sredstva za nastavak odobravanja kredita za stambeno zbrinjavanje mladih		Kontinuirano	U Budžetu Zeničko-dobojskog kantona, u period od 2012-2014. godine nisu planirana sredstva. Tek je od budžetske 2016. godine taj
Promovirati pristup kvalitetnim poslovima i ponuditi novi početak u obliku obuke, do-obuke, radne prakse, posla ili druge mjere za osposobljavanje za zapošljavanje, prije nego što dosegnu šest mjeseci nezaposlenosti. Mladim ljudima treba osigurati visokokvalitetno obrazovanje i obuku za poboljšanje njihovih sposobnosti za dobijanje zaposlenja u cilju poboljšanja životnog standarda	Program Edukacijom do zaposlenja (finansijer: Služba), Program očuvanja postojećeg nivoa uposlenosti, Program Edukacijom do zaposlenja (FZZZ), Programi obuke, prekvalifikacije i dokvalifikacije PIU SESER-a i FZZZ-a	Kontinuirano	Svi navedeni programi su ranije opisani i svi imaju za cilj da se promoviše pristup kvalitetnim poslovima i ponudi novi početak za mlade u obliku obuke, prekvalifikacije, dokvalifikacije, radne prakse, posla, itd. Ovim programima je obuhvaćena i populacija mladih koji se još uvijek nisu nalazili više od šest mjeseci na evidenciji nezaposlenih.

2.8. Kulturno i medijsko djelovanje mladih

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
U saradnji s udruženjima mladih potaknuti kreiranje programa praćenja i stimuliranja talentiranih mladih umjetnika, te osigurati veća sredstva u budžetima za posebno talenirane mlade kroz izgradnju informacijske mreže i baze podataka, kroz stipendiranje, uključivanje u javne manifestacije, posebne javne programe i programe međugradske i međunarodne saradnje i razmjene.	Sportske stipendije mladim; Studentske stipendije; Stipendije za izradu magistarskih i doktorskih radnji.	Kontinuirano	Mjera se realizira u skladu sa realnim budžetskim mogućnostima. U izvještajnom periodu evidentno je konstantno smanjenje budžetskih sredstava namijenjenih za pomenute svrhe.
Osnovati kantonalni centar za mlade. Osigurati prostor te prepustiti upravljanje udruženjima mladih. Centar bi imao funkcije centralnog informativnoga centra, Internet kluba, pružanja tehničkih usluga za udruge i inicijative mladih, klupske i zabavne sadržaje i sadržaje neformalnog obrazovanja.	Osnivanje centra za mlade.	2014. godina	Nije bilo inicijativa za osnivanjem kantonalnog centra za mlade, odnosno nije ta inicijativa bila aktualna sa općinskog nivoa.
Omogućiti podršku posebno nadarenim mladim pojedincima putem stipendija.	Sportske stipendije mladim; Studentske stipendije; Stipendije za izradu magistarskih i doktorskih radnji.	Kontinuirano tokom budžetske godine	Mjera uglavnom realizirana: dodjeljene studentske stipendije, stipendije sportistima, finansijska potpora za izradu magistarskih i doktorskih radnji, uz evidentirana kašnjenja u isplati.
Dati veću podršku i bolje uvezati posebna redovna takmičenja mladih na planu kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kao što je: gluma, ples, performansi, likovne izložbe, popularna muzika, grafiti, fotografija, skulptura, strip i sve druge aktivnosti od interesa za mlade.	Takmičenja mladih.	Kontinuirano	Održana školska takmičenja mladih, kao i Male olimpijske igre. Nedostatak finansijskih sredstava onemogućio održavanje takmičenja mladih u drugim oblastima.

Organiziranje programa za redovne grupne posjete učenika kulturnim institucijama.	Posjeta učenika ustanovama kulture.	Kontinuirano tokom školske godine	Mjera se realizira na zadovoljavajućem nivou. Učenici su znatno više nego u prethodnom periodu organizovano posjećivali muzeje u Tešnju, Zenici i Visokom, kao i kulturno-historijske spomenike na području Kantona. Općina Kakanj ističe realizaciju ove mjere.
Finansijski podupirati omladinska i studentska informativna i obrazovna glasila, prilikom sufinansiranja medija kao jedan od osnovnih kriterija treba uzimati koliko medijska kuća realizuje projekte koje se tiču mladih.	Finansiranje omladinskih medijskih projekata.	Kontinuirano	Mjera se realizira u skladu sa realnim budžetskim mogućnostima, odnosno sa sredstvima koja su bila planirana u budžetima općina i Budžetu Kantona.
Podržavati omladinske projekte koji za cilj imaju medijsku edukaciju mladih	Finansiranje i sufinansiranje projekata	Kontinuirano	Jedan dio medijskih projekata čija je tematika edukacija mladih su finansirani i sufinansirani iz budžeta općina i Kantona, iako su transferi znatno umanjivani i sredstva nisu realizirana.

2.9 Mladi i civilno društvo

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
U Budžetu Kantona i budžetima općina nastaviti planirati sredstva za projekte nevladinog sektora, a posebno omladinskog civilnog sektora (razmotriti mogućnost poreskih olakšica za nevladine organizacije i donatore);	Planiranje sredstava	Svake budžetske godine	Izdvajanja za projekte nevladinog sektora na području kantona se razlikuje od općine do općine. Međutim, generalno bismo mogli zaključiti da se procentualno još nedovoljno izdvaja za projekte nevladinog sektora. Evidentirana su znatna smanjenja

			budžetskih sredstava za ove namjene.
Poboljšati saradnju vladinog i nevladinog sektora pogotovo na nivou općina Kantona;	Saradnju vladinog i nevladinog sektora	Kontinuirano	Saradnja ostvarena u nizu slučajeva u realizaciji projekata između vladinog i nevladinog sektora.
Sagledati mogućnosti povjeravanja vršenja javnih ovlasti nevladinom sektoru tamo gdje postoji potreba i interes zajednice.	Povjeravanje vršenja javnih ovlasti nevladinom sektoru	Kontinuirano	Mjera dijelom realizirana i to u zavisnosti od interesovanja nevladinog sektora.
Nastaviti sa intezivnijom realizacijom odredaba Zakona o udruženjima i fondacijama Federacije BiH i države BiH. Posebno ubrzanije i hrabrije pristupiti implementaciji odredaba pomenutih Zakona koji sugerišu da se dio javnih ovlaštenja prenese na NVO, što bi značajno uticalo na poboljšanje referensi NVO i ugleda mladih koji su angažovani kao aktivisti u NVO sektoru. Dosadašnja iskustva potvrđuju da NVO mogu da realizuju veliki broj potreba mladih uz minimalni utrošak finansijskih i drugih sredstava.	Prenos javnih ovlaštenja na nevladine organizacije	Kontinuirano	U nekoliko slučajeva je nevladinim organizacijama dato u nadležnost vršenje javnih ovlasti. Mjera se realizirala u zavisnosti od interesovanja nevladinog sektora.

2.11. Finansiranje potreba mladih

MJERA	AKTIVNOST	ROK IMPLEMENTACIJE	OCJENA IMPLEMENTACIJE
Nastojati procentualno uvećavati transfer za sport sa uvećanjem Budžeta Kantona	Uvećavati transfer za sport	Kontinuirano	Zbog nedostatka sredstava u izvještajnom periodu transfer je znatno umanjen. U 2013. godini, transfer je iznosio 500.000,00 KM, dok je u 2014 iznosio

			592.000,00 KM.
Pored dosadašnjih transfera treba uvesti nove dodatne novčane stimulanse koji podržavaju vannastavne aktivnosti u školama,	Nove dodatne novčane stimulanse koji podržavaju vannastavne aktivnosti	Kontinuirano	Zbog nedostatka sredstava mjera nije realizirana
Značajnije povećati sredstva za organizovanje Malih olimpijskih igara	Uvećanje sredstava za Male olimpijske igre	Kontinuirano	Sredstva za Male olimpijske igre su znatno umanjena, a dodatne probleme je izazvalo neredovno plaćanje.
Treba razmotriti mogućnost formiranje transfera za međugradsku, međudržavnu i međuregionalnu saradnju mladih Kantona,	Formiranje transfera	2011. godina	Transfer zbog nedostatka sredstava nije formiran

3. EVALUACIJA STRATEGIJE

3.1. Obrazovanje i nauka

Rezimirajući stepen realizacije ciljeva i mjera iz oblasti obrazovanja i nauke, može se zaključiti da je jedan dio postavljenih ciljeva i mjera realiziran u cjelosti, da je jedan dio realiziran djelimično, a da jedan dio nije realiziran. Razlog za ovakav generalni zaključak možemo naći, s jedne strane, u činjenici da se radi o kontinuiranim aktivnostima koje teško da mogu biti u potpunosti okončane i realizirane, s druge strane, otežavajuća okolnost koja je onemogućila realizaciju jednog dijela ciljeva i mjera je u neplaniranju sredstava za realizaciju.

Dakle, ključni razlog za djelimičnu realizaciju leži, prije svega, u nedostatku sredstava potrebnih za realizaciju postavljenih ciljeva. Zaduženi subjekti za provođenje Strategije, odnosno provođenje postavljenih ciljeva teško su se iznalazila finansijska sredstva, i realizirala su se u najprioritetnijim slučajevima. Podržan je sistem socijalne inkluzije kroz dodatnu stručnu pomoć školama i jačanjem ljudskih kapaciteta škola (doedukaciju nastavnika i drugih uposlenika škola, kao i dodatno upošljavanje stručnjaka specifičnih usmjerenja (edukacijsko-rehabilitacijski stručnjaci, psiholozi, socijalni radnici).

U konceptu cjeloživotnog učenja značajan iskorak je napravljen donošenjem Zakona o obrazovanju odraslih.

U cilju većeg obuhvata romske populacije obrazovanjem ozvaničen je princip "pozitivne diskriminacije", te je omogućeno da pripadnici ove populacije upisuju srednju školu i fakultet preko odobrene kvote.

Nastojala su se obezbijediti finansijska sredstva za organiziranje kantonalnih takmičenja i učešće naših učenika na višim nivoima takmičenja učenika u znanju, ali iz svih nastavnih predmeta, te oblasti sporta, umjetničkog stvaralaštva i oblasti kulture, iako su transferi za te namjene znatno smanjeni.

Sredstva za školske ekološke projekte se obezbjeđuju uglavnom preko budžeta općina i projekata Fonda za zaštitu okoliša.

U skladu sa mogućnostima osiguravaju se sredstva za izgradnju školskih sportskih dvorana i opremanja drugih prostora koji se koriste za izvođenje nastave tjelesnog i zdravstvenog odgoja u područnim školama.

2.2. Zdravstvena zaštita mladih

Kada su u pitanju mjere navedene u Strategiji, a odnose se na oblast zdravstvene zaštite može se biti u potpunosti zadovoljno, jer otvaranje studentske i sportske ambulante, te uvođenjem školske higijene u javno-zdravstveni sektor je stvorilo preduslov da većina planiranih mjera iz ove oblasti bude realizirana.

Između ostalog, osigurano je finansiranje preventivne zdravstvene zaštite mladih na području Zeničko-dobojskog kantona sredstvima obaveznog zdravstvenog osiguranja.

Provode se aktivnosti na ranom uočavanju i prepoznavanju poremećaja, sprečavanje nastanka društveno neprihvatljivog ponašanja i ovisnosti.

Građanima se propagira usvajanje stavova i navika zdravijeg života, kroz značaj odgovornosti za lično zdravlje i zdravlje drugih.

Posebna pažnja se pridaje zaštiti duševnog zdravlja naročito kod problema učenja i prilagođavanja u školi.

Prate se sanitarno-higijenski uslovi i zdravstveno odgojne mjere u školama/fakultetima.

3.3. Borba protiv bolesti ovisnosti

Aktivnosti koje se kontinuirano provode su edukacija profesionalaca, edukacija učenika, vršnjačka edukacija, izgradnja resursa za prevenciju u školama kao i resursa za tretman mladih, izdavačka djelatnost, prevencija putem internet resursa, proširenje bolničkih kapaciteta, uvođenje novih terapija kao i 100%-tna dostupnost usluga Zavoda na prostoru cijelog kantona. Započete aktivnosti u Strategiji su u okviru mjera imenovanje odgovornih osoba na općinskom nivou, te Formiranje Mreže na nivou kantona.

3.4. Mladi i zapošljavanje

Na osnovu analize navedenih ciljeva i mjera, može se konstatovati da su i ciljevi i mjere iz Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009.-2014. godina, a koji se odnose na nadležnosti Službe za zapošljavanje Zeničko-dobojskog kantona, u velikoj mjeri ostvareni. Mjesta za unapređenje postojećeg stanja naravno, još uvijek ima, pogotovo kada je riječ o podsticanju otvaranja novih radnih mjesta, povećanju profesionalne i prostorne pokretljivosti mladih, povećanju zapošljavanja mladih pripadnika osjetljivih grupa. Iz perspektive Službe za zapošljavanje, da bi se pomenuti ciljevi u potpunosti ostvarili, jedan od problema koji se može pojaviti je nedovoljnost finansijskih sredstava za mjere koje proizilaze iz pomenutih ciljeva.

Kao i ciljevi, mjere iz Strategije koje su u nadležnosti Službe za zapošljavanje su također većinom realizovane.

3.5. Sportske aktivnosti mladih

Jedan broj ciljeva u oblasti sportskih aktivnosti mladih je u cjelosti realiziran. Ključni razlozi za djelimičnu realizaciju jednog dijela ciljeva leže, kao i u drugim oblastima, u nedostatku sredstava potrebnih za realizaciju, ali i u nedovoljno kvalitetnoj organizaciji subjekata koji su bili zaduženi za realizacije utvrđenih ciljeva i mjera.

Plan i program za predmet Tjelesni i zdravstveni odgoj se provodi u skladu sa Pedagoškom standardima.

Također se provodi redovna edukacije nastavnika u okviru predmeta Tjelesni i zdravstveni odgoj.

U ovom period nastavljena je implementacija Zakona o sportu Zeničko-dobojskog kantona.

Zbog nedostatka sredstava nije bilo moguće obezbijediti uslove da svaki završeni učenik/učenica osnovne škole ovlada vještinom plivanja, te osnovnim teoretskim i praktičnim znanjima iz atletike.

Općine sa područja Kantona u skladu sa mogućnostima su nastojale jačati sportsku infrastrukturu izgradnjom sportskih objekata, tipa izgradnje koša za košarku, betonskog stola za stoni tenis i sl. u ruralnim sredinama.

3.6. Maloljetnička delinkvencija

Policijski službenici Ministarstva unutrašnjih poslova Zeničko-dobojskog kantona su, na planu realizacije ciljeva i mjera „Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009. - 2014. godina“, poduzimajući niz zakonom propisanih preventivnih i represivnih mera i radnji, u cilju prevencije i suzbijanja maloljetničke delinkvencije, samostalno ili u saradnji sa predstavnicima drugih nadležnih institucija, izvršili sve svoje postavljene zadatke. Ocjena je da bi se u akciju prevencije i suzbijanja maloljetničke delinkvencije, osim Ministarstva unutrašnjih poslova trebao uključiti znatno veći broj relevantnih subjekata.

Smanjenje učešća maloljetnika u vršenju krivičnih djela, a što će se ostvariti kako dosljednom primjenom postojećih zakonskih i podzakonskih akata, tako i donošenjem nedostajućih akata: Statistički podaci govore da mjere i radnje koje su poduzimali policijski službenici, izvršavajući svoje obaveze iz „Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009. - 2014. godina“, nisu bile same po sebi dovoljne u smislu prevencije i suzbijanja maloljetničkog kriminaliteta. Jasno je da bi, osim policijskih službenika, u borbu protiv ove pojave trebali biti u mnogo značajnijoj mjeri uključeni i svi drugi relevantni subjekti.

Izrada sveobuhvatnih analiza i uključivanje i koordinirane aktivnosti svih društvenih subjekata u cilju, prije svega, preventivnog djelovanja i poduzimanja odgovarajućih aktivnosti: Neophodno je što prije sačiniti sveobuhvatnu analizu i uključivanje svih društvenih subjekata u cilju preventivnog djelovanja i poduzimanja odgovarajućih aktivnosti, što bi obavezno uključivalo njihovu koordiniranu aktivnost, što do sada nije urađeno iako je navedeno kao jedan od ciljeva „Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009. - 2014. godina“. Da bi ovaj cilj bio realiziran, potrebno je definirati subjekt na nivou Kantona koji će inicirati rad na izradi sveobuhvatne analize i koordinirati rad svih subjekata uključenih u ovu aktivnost.

Stvaranje uslova za primjenu odgojnih preporuka: U cilju stvaranja uslova za primjenu odgojnih mjera, što je, takođe, jedan od postavljenih ciljeva „Strategije omladinske politike na području Zeničko-dobojskog kantona za period 2009. - 2014. godina“, potrebno je pružiti svu neophodnu pravnu i logističku podršku Ministarstvu za upravu i pravosuđe Zeničko-dobojskog kantona, centrima za socijalni rad i drugim relevantnim subjektima kako bi ovaj cilj, na čijoj realizaciji u prvoj polovini roka predviđenog za realizaciju ciljeva iz „Strategije“ nije dovoljno rađeno, bio postignut.

3.7. Socijalna zaštita i standard mladih

Generalno evidentni su pomaci u provođenju ciljeva u oblasti socijalne zaštite i standard mladih, a u skladu sa postavljenim ciljevima Strategije. Problem postoji u poboljšanju standarda mladih, a posebno u realizaciji cilja - nastavak odobravanja kredita za stambeno zbrinjavanje mladih, i to zbog neplaniranja sredstava za realizaciju navedenog cilja.

Da bi se osiguralo da zaposlenim porodicama naknadu plaće za vrijeme odsustvovanja sa posla isplaćuje poslodavac, koji će imati pravo na refundaciju, potrebno je da se to utvrdi federalnim Zakonom o zaštiti porodice i porodice sa djecom.

Takođe, smatramo da je potrebno insistirati da se zaključci sa stručnih seminara uzimaju u obzir prilikom izrade zakona i izmjena zakona, posebno na ovu temu. Značajno bi bilo pokrenuti inicijativu da se općine aktivnije uključe u provođenje socijalne zaštite, kao što je to i predviđeno kantonalnim Zakonom o socijalnoj zaštiti, zaštiti civilnih žrtava rata i zaštiti porodice sa djecom.

Što se tiče osposobljavanja mladih za zapošljavanje evidentni su pomaci u realizaciji mjere prije svega u poboljšanju njihovih sposobnosti za dobijanje zaposlenja.

3.8. Kulturno i medijsko djelovanje mladih; 3.9. Omladinska politika i učešće mladih u političkom životu; 3.10. Mladi i civilno društvo; 3.11. Finansiranje potreba mladih

Rezimirajući stepen realizacije ciljeva i mjera iz oblasti kulturnog i medijskog djelovanja mladih, oblasti omladinske politike i učešća mladih u političkom životu, odnosa mladih i civilnog društva i oblasti finansiranja potreba mladih može se zaključiti da je većina postavljenih ciljeva djelimično realizirana. Jedan broj ciljeva je u cjelosti realiziran, a jedan broj nije uopće realiziran. Ključni razlog za djelimičnu realizaciju leži, prije svega, kao što smo već napomenuli u nedostatku sredstava potrebnih za realizaciju postavljenih ciljeva.

Usvajanjem Strategije kulturne politike daje se prioritet aktivnostima mladih na planu kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, kao što je: gluma, ples, performansi, likovne izložbe, popularna muzika, grafiti, fotografija, skulptura, strip i sve druge aktivnosti od interesa za mlade.

Nije bilo moguće, zbog ograničenih finansijskih sredstava, značajnije finansirati omladinske projekte. Transfer je u 2014. godini je iznosio 19.700,00 KM.

Pored konstantnog smanjenja transfera, nastavljena je dodjela studentskih stipendija. Transfer je u 2014. godini iznosio 985.000,00 KM. Stipendije sportistima i finansijskom pomoći za izradu magistarskih i doktorskih radova su realizirane uz minimum sredstava. Transfer za sport u 2014. godini je iznosio 592.500,00 KM, dok je transfer za naučno-istraživačku djelatnost iznosio 39.400,00 KM.

Nastavljena je saradnja vladinog i nevladinog sektora.

Rezimirajući navedeno, može se zaključiti da je većina ciljeva realizirana, jedan dio djelimično, a jedan dio nije uopće, te se mogu konstatirati sljedeće slabosti i nedostaci:

- nije postojala dobra organizacija prilikom implementacije Strategije;
- nije postojala dobra organizacija monitoringa;
- veliki broj zadatih ciljeva i mjera;
- subjekti nisu dostavljali izvještaje;
- nisu planirana finansijska sredstva koja su bila ključna za realizaciju Strategije;

S obzirom na to da se u narednom periodu planira i zrada nove Strategije omladinske politike, predlaže se sljedeće:

- angažirati ovlaštenu organizaciju za izradu Strategije;
- precizirati ciljeve i konkretne mjere;
- osigurati bolju organizaciju i monitoring;
- planirati sredstva za realizaciju zadatih ciljeva;

Ministarstvo za obrazovanje, nauku, kulturu i sport